

Η οικογένεια και οι επιδράσεις της στην κοινωνικοποίηση του ατόμου.

Δι/σα: Χαραλαμπάκη Αντωνία

Μέλη της ομάδας:

- Λεονταράκης Ιωάννης
- Νικάκης Ηλίας
- Πελακανάκη Ελευθερία
- Σπυριδάκη Μαρία
- Σταματάκη Γεωργία

✦ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ✦

Εισαγωγή.....	3
1. Αγωγή.....	4
1.1.α. Έννοια της Αγωγής.....	4
1.1.β. Σκοποί της Αγωγής.....	5
1.1.γ. Μέσα Αγωγής.....	6
1.1.δ. Παράγοντες Αγωγής.....	6
2. Ρόλος.....	7
2.1. Κοινωνιολογική έννοια του ρόλου.....	7
2.2. Έννοια της θέσης.....	8
2.3. Ο ρόλος των γονιών.....	8
3. Οι μορφές της οικογένειας.....	9
3.1. Η παραδοσιακή πυρηνική οικογένεια.....	10
3.2. Η εκτεταμένη οικογένεια.....	11
3.3. Μονογονεϊκές Οικογένειες.....	12
3.4. Ανασυγκροτημένες Οικογένειες.....	14
3.5. «Χωλές» Οικογένειες.....	14
4. Γονείς και οικογένεια.....	15
4.1. Σύζυγοι- Γονείς.....	15
4.2. Οικογένεια.....	15
5. Δομή και λειτουργίες της Οικογένειας.....	16
6. Ιστορική Αναδρομή.....	17
6.1. Προϊστορική εποχή.....	18
6.2. Αρχαία Αθήνα.....	18
6.3. Αρχαία Σπάρτη.....	19
6.4. Αρχαία Ρώμη.....	19
6.5. Μεσαίωνας.....	20
6.6. Αναγέννηση.....	20
6.7. Τουρκοκρατία.....	20
6.8. Σημερινή εποχή.....	21
7. Ο πατέρας παρών σε όλες τις φάσεις ανάπτυξης του παιδιού.....	22
7.1. Ο μέλλον πατέρας.....	22
7.2. Ο πατέρας την στιγμή του τοκετού.....	23
7.3. Βρεφική ηλικία.....	23
7.4. Νηπιακή ηλικία.....	24
7.5. Παιδική ηλικία.....	25
7.6. Εφηβική ηλικία.....	26
8. Λειτουργικά χαρακτηριστικά του πατέρα.....	27
8.1. Τροφείας.....	27

8.2. Παραγωγός.....	27
8.3. Παιδαγωγός.....	28
8.4. Προστάτης.....	28
8.5. Πρότυπο ταύτισης.....	29
9. Πατέρας και διαζύγιο.....	29
9.1. Μητρική επιμέλεια.....	29
9.2. Πατρική επιμέλεια.....	31
9.3. Πατριός.....	31
10. Ο ρόλος της μητέρας.....	32
10.1. Η μέλλουσα μητέρα.....	32
10.2. Βρεφική ηλικία.....	34
10.3. Νηπιακή ηλικία.....	35
10.4. Παιδική Ηλικία.....	36
10.5. Εφηβική ηλικία.....	38
11. Εργαζόμενη μητέρα.....	39
11.1. Εργαζόμενη γυναίκα.....	39
11.2. Ο ρόλος της εργαζόμενης γυναίκας απέναντι στο παιδί.....	40
11.3. Εναλλακτικές λύσεις για την φροντίδα των παιδιών όταν η μητέρα εργάζεται.....	41
12. Λάθη των γονιών στην αγωγή των παιδιών.....	44
13. Τύποι Γονιών.....	46
13.1. Αυστηροί γονείς.....	47
13.2. Επιεικείς γονείς.....	47
13.3. Απόντες γονείς.....	48
13.4. Πατρικός Τύπος.....	48
13.5. Πατριαρχικός Τύπος.....	49
13.6. Δημοκρατικοί γονείς.....	49
13.7. Ιδανικοί γονείς.....	49
14. Καινοτομίες στο ρόλο των γονιών.....	50
14.1. Άδεια γονεϊκότητας.....	50
14.2. Διαφορετικές ώρες απασχόλησης των γονιών έξω από το σπίτι.....	51
14.3. Καταμερισμός εργασιών στο σπίτι.....	51
14.4. Φροντίδα μητέρας και νεογνού.....	51
14.5. Μερική απασχόληση για τους γονείς.....	52
Επίλογος.....	52
Βιβλιογραφία & πηγές πληροφοριών.....	54

➔ Ο ρόλος της οικογένειας στην ανάπτυξη του παιδιού ←

Εισαγωγή

Ως πρωτογενής φορέας κοινωνικοποίησης, η οικογένεια διαμορφώνει σημαντικά τους κανόνες, τις συνήθειες, τις αξίες και τις αντιλήψεις του παιδιού από τη στιγμή της γέννησής του. Ειδικότερα, η οικογένεια αποτελεί τον καθοριστικής σημασίας φορέα, τόσο για την επιβίωση, όσο και για τη συναισθηματική ανάπτυξη του ατόμου κατά την παιδική του ηλικία. Η οικογένεια λοιπόν, ως βασικός φορέας κοινωνικοποίησης, προσπαθεί και επιδιώκει μέσω της αγωγής που παρέχει στα μέλη της, να μεταδώσει σε αυτά αξίες και κανόνες που ισχύουν κάθε φορά, αλλά και την προετοιμασία τους για την ανάληψη των ρόλων και θέσεων που έχουν κοινωνικά καθοριστεί. Με αυτό τον τρόπο, διευκολύνεται και υποστηρίζεται η ένταξη του ατόμου στην κοινωνία, η κοινωνικοποίηση του.

Η διαμόρφωση του χαρακτήρα και η διαπαιδαγώγηση ενός παιδιού είναι αρκετά σοβαρή αλλά και δύσκολη υπόθεση. Κυρίως είναι κάτι για το οποίο δεν υπάρχουν πρότυπα ν' ακολουθήσουν οι γονείς ούτε κάποιες ρητές συμβουλές να εφαρμόσουν. Για τον κάθε γονιό η στάση που θα ακολουθήσει για να διαπαιδαγωγήσει όσο το δυνατόν καλύτερα τα παιδιά του, εξαρτάται από τις ηθικές αρχές με τις οποίες έχει μεγαλώσει και από τις ιδιαιτερότητες του χαρακτήρα του και η στάση αυτή πρέπει να ελίσσεται και να εναλλάσσεται ανάλογα με την προσωπικότητα του κάθε παιδιού καθώς και με τις ανάγκες της ηλικίας του.

Οι γονείς πρέπει να συνειδητοποιήσουν από τη στιγμή της γέννησης των παιδιών τους ότι ο ρόλος τους στην αγωγή τους είναι πολύ σημαντικός για την μετέπειτα νοητική, συναισθηματική, ηθική και ψυχολογική ανάπτυξη των παιδιών.

Αυτό σημαίνει ότι οι γονείς πρέπει με υπευθυνότητα και σύνεση να αντιμετωπίζουν τα προβλήματα αγωγής που παρουσιάζονται στις διάφορες περιόδους ανάπτυξης του παιδιού, εφαρμόζοντας κοινή πορεία διαπαιδαγώγησης μετά από ουσιαστικό διάλογο. Αυτή η κοινή πορεία διαπαιδαγώγησης θα 'ρθει όταν ανάμεσα στους γονείς υπάρχει ισοτιμία και ισοδυναμία ρόλων, όταν και οι δύο γονείς θεωρούν ισάξιους του εαυτούς τους ως προς την ανατροφή των παιδιών τους, όταν τα καθήκοντα μοιράζονται εξίσου στον πατέρα αλλά και στην μητέρα, χωρίς να υπάρχουν στερεότυπα ότι η μητέρα π.χ. είναι υπεύθυνη για την αγωγή των παιδιών ή ότι ο πατέρας είναι αυτός που θα φροντίσει την παροχή υλικών αγαθών στην οικογένεια.

Και οι δύο γονείς πρέπει να είναι παρόντες σ' όλες τις φάσεις ανάπτυξης των παιδιών τους, προσφέροντας σημαντική καθοδήγηση και αγωγή, η οποία διέπεται από δημοκρατισμό, φιλελευθερισμό και διάλογο, χωρίς να υπάρχει αυταρχισμός και έλλειψη ελευθερίας στην έκφραση του παιδιού.

Από όλα αυτά βγαίνει το συμπέρασμα ότι οι σημερινοί γονείς έχουν πολλές υποχρεώσεις κι ευθύνες έναντι των παιδιών τους. Η όσο γίνεται σωστή ανατροφή τους είναι πολύ δύσκολη και απαιτεί σωστούς χειρισμούς και ιδιαίτερη στάση απέναντι στα προβλήματα των παιδιών.

Ο γονιός παρέχει φροντίδα και αγάπη αλλά το παιδί χρειάζεται πολύ περισσότερα από αυτά. Χρειάζεται μια καλή βάση για την ανάπτυξή του, και ένα καλό στήριγμα για τα όσα προβλήματά του και την ομαλή ένταξή του στην κοινωνία.

1. Αγωγή

1.1.α. Έννοια της αγωγής.

Το φαινόμενο της αγωγής είναι πανάρχαιο και πανανθρώπινο, αν και αλλάζει από εποχή σε εποχή. Συγκεκριμένα αγωγή είναι το σύνολο των επιδράσεων που ασκούνται στο άτομο από το φυσικό και ανθρώπινο περιβάλλον από τη στιγμή της γέννησης και κατά τη διάρκεια της όλης ζωής του. Ειδικότερα, είναι η σκόπιμη και συστηματική επίδραση του ώριμου ανθρώπου πάνω στον νέο και η συμβολή στην ψυχοσωματική ανάπτυξή του, καθώς και στην προσαρμογή του στα δεδομένα και τις απαιτήσεις της εποχής του. Είναι δηλαδή η προσπάθεια να μεταδοθούν από τους μεγάλους στους μικρότερους, ή από έμπειρους σε άπειρους γνώσεις, δεξιότητες, εμπειρίες, συνήθειες και βασικά στοιχεία για την αντιμετώπιση της ζωής και την ικανοποίηση των αναγκών του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και την ιδιοσυγκρασία του. Πρέπει να ασκείται πάντα με βάση τις ικανότητες του παιδιού με αλληλεπίδραση και ποτέ με εξαναγκασμό.

Η έννοια της αγωγής πρέπει να διαφοροποιείται από την έννοια της κοινωνικοποίησης. Με τον όρο κοινωνικοποίηση εννοούμε την δημιουργία ενός ενιαίου

λειτουργικού και ψυχοσωματικού όλου, δηλ. την δημιουργία του ατόμου. Σύμφωνα με τη θεωρία των ρόλων, κοινωνικοποίηση είναι η εκμάθηση των κοινωνικών ρόλων, η οποία κάνει ικανό το άτομο να ενεργεί και να μεταβάλλεται σ' ένα φορέα κοινωνικών συστημάτων και ρόλων κι έτσι να συμβάλλει στην αναπαραγωγή της κοινωνίας.

Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι η κοινωνικοποίηση είναι ευρύτερη έννοια από την αγωγή, μιας και η κοινωνικοποίηση συμπεριλαμβάνει τις συνειδητά προγραμματισμένες επιδράσεις για την εξέλιξη των προδιαθέσεων του παιδιού, το οποίο προσαρμόζεται στις αρχές και στις ανάγκες της κοινωνίας.

1.1.β. Σκοποί της Αγωγής

Οι σκοποί της αγωγής διαφοροποιούνται από εποχή σε εποχή κι εξαρτώνται από τις απαιτήσεις και τα πρότυπα της κοινωνίας. Υπάρχουν όμως κάποια βασικά χαρακτηριστικά της οικογενειακής αγωγής που είναι σταθερά σε γενικές γραμμές και αυτά επιδιώκουν οι γονείς να προβάλλουν στα παιδιά τους όπως:

α. Οι καλές συνήθειες των παιδιών, είτε αφορούν προσωπικά στοιχεία είτε αφορούν την κοινωνικότητα των παιδιών.

β. Η ανάπτυξη της αίσθησης της ευθύνης και του καθήκοντος στα παιδιά, δίνοντάς τους να καταλάβουν πως στη ζωή δεν πρέπει να τα περιμένουμε όλα από τους άλλους.

γ. Η ανάπτυξη βιολογικών συνηθειών και καθαριότητας.

δ. Τέλος η οικογενειακή αγωγή, αποβλέπει στην δημιουργία ψυχολογικών και σωματικών δυνατοτήτων στα παιδιά δίνοντάς τους τα κατάλληλα εφόδια για την αντιμετώπιση της ζωής.

Τα στοιχεία αυτά επιδιώκουν οι γονείς να τα μεταδώσουν στα παιδιά ανεξαρτήτως εποχής και χρονολογίας.

Σήμερα η αγωγή αποβλέπει στην δημιουργία ελεύθερης, δημοκρατικής και υπεύθυνης προσωπικότητας. Οι γονείς πρέπει να χρησιμοποιούν την σωστή αγωγή στα παιδιά τους όσο καλύτερα μπορούν, όχι όμως να γίνεται αυτοσκοπός, αλλά με τους σωστούς χειρισμούς να οδηγεί το παιδί στην εσωτερική ευγένεια, δηλαδή στην φιλικότητα και στην εγκαρδιότητα για τους γύρω του, καθώς στον σεβασμό της ανθρώπινης προσωπικότητας και τέλος να υπάρχουν βελτιωτικές επιδράσεις για το ίδιο το παιδί (στην προσωπικότητά του).

Πιο συγκεκριμένα, για να έχουμε ολοκληρωμένη αγωγή, πρέπει να στοχεύουμε στα εξής:

- α. Στην προαγωγή του ατόμου ως φορέα του πολιτισμού στον οποίο ζει.
- β. Στην αγάπη για το περιβάλλον και την τέχνη.
- γ. Στην ανάπτυξη εσωτερικής ελευθερίας και αγάπης για τον άλλον.
- δ. Στην μέριμνα για την πρόοδο, ευημερία και κοινωνικοποίηση του νέου.

1.1.γ. Μέσα Αγωγής

Οι γονείς οι οποίοι θέλουν να διαμορφώσουν ένα καλό χαρακτήρα και να διαπαιδαγωγήσουν όσο καλύτερα μπορούν το παιδί τους, πρέπει να έχουν υπ' όψη τους κάποια βοηθητικά μέσα, τα οποία θα βοηθήσουν τους ίδιους να ασκήσουν πιο καλά το ρόλο τους αλλά και τα παιδιά να πάρουν τα σωστά μηνύματα και να διδαχτούν σωστά.

Τα πιο σημαντικά μέσα αγωγής είναι:

1. Το παράδειγμα. Οι γονείς με τη σωστή συμπεριφορά τους παραδειγματίζουν το παιδί το οποίο μιμείται τη στάση τους και διαμορφώνει τον χαρακτήρα του.
2. Η συνήθεια· όταν κάτι επαναλαμβάνεται συνέχεια από τους γονείς, π.χ. μια συγκεκριμένη μορφή αγωγής, γίνεται βίωμα για το παιδί και συνηθίζει να πράττει όπως και οι γονείς του.
3. Η πειθαρχία· με την πειθαρχία, οι γονείς μπορούν να επιτύχουν σημαντικά αποτελέσματα στη βελτίωση της συμπεριφοράς του παιδιού. Πρέπει βέβαια να εφαρμόζεται με μέτρο, χωρίς υπερβολές και ακρότητες.
4. Η αμοιβή. Όταν οι γονείς αμείβουν υλικά ή λεκτικά το παιδί τους για μια σωστή πράξη ή μια σωστή συμπεριφορά, το παιδί θα επαναλάβει την ενέργειά του αυτή, νιώθοντας περήφανο για τον έπαινο ή αμοιβή που παίρνει. Η αμοιβή δεν πρέπει να δίνεται με σπατάλη ή φειδώ, γιατί δεν θα έχει καμιά επίδραση στο παιδί.
5. Η ποινή. Με την ποινή οι γονείς προειδοποιούν το παιδί να μην επαναλάβει μια ανεπιθύμητη ενέργειά του και το συνετίζουν προς μια καλύτερη συμπεριφορά. Η ποινή δεν πρέπει να είναι πολύ αυστηρή, πρέπει να πραγματοποιείται όταν προλέγεται και να μην είναι πολύ συχνή και για ασήμαντους λόγους, γιατί τότε θα έχει ασήμαντη επιρροή.(9)

1.1.δ. Παράγοντες αγωγής

Για το αναπτυσσόμενο παιδί, η οικογένεια είναι αυτή που έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για την αγωγή και την διαπαιδαγωγήσή του. Αλλά υπάρχουν κι άλλοι παράγοντες

που το βοηθούν στην διαμόρφωση του χαρακτήρα του. Επιγραμματικά οι παράγοντες αγωγής για ένα παιδί είναι οι εξής.

α. Η οικογένεια: Αποτελεί τον πρώτο παράγοντα αγωγής, μέσα στην οποία τα παιδιά παίρνουν στοιχεία σωστής κοινωνικής συμπεριφοράς.

β. Το σχολείο: Το παιδί στο σχολείο κάνει πράξη τα ερεθίσματα και τα διδάγματα που δέχτηκε από την οικογένειά του.

γ. Η εκκλησία αποτελεί παράγοντα αγωγής εξ αιτίας των αιώνιων αξιών που προσφέρει με την διδασκαλία της.

δ. Η πολιτεία: Η επίδραση των νόμων και των κυβερνήσεων ασκούν μεγάλη επιρροή στον νέο.

ε. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης: Τα Μ.Μ.Ε. μέσα από τη συνεχή ενημέρωση, μόρφωση, διασκέδαση και ψυχαγωγία, αποτελούν σημαντικό παράγοντα αγωγής.

2. Ρόλος

2.1. Κοινωνιολογική έννοια του ρόλου.

Ως τα 1930, η έννοια του ρόλου αντιμετωπιζόταν ως ένας τεχνικός επιστημονικός όρος. Μόλις στα 1950 έγινε μια θεωρητική προσέγγισή του.

Ο Parsons υποστηρίζει ότι οι ρόλοι είναι τόσοι όσες και οι διαπροσωπικές σχέσεις ανάμεσα στους ανθρώπους. Κάτι ανάλογο εννοεί και ο Mead όταν λέει ότι οι ρόλοι αναπτύσσονται στις αλληλεπιδράσεις των ατόμων.

Από κοινωνιολογικής άποψης, η έννοια του ρόλου οριοθετείται ως εξής: Είναι το σημείο τομής του ατόμου με την κοινωνία, και αποτελεί ένα πλέγμα από προσδοκίες και μορφές συμπεριφοράς, που απευθύνει η κοινωνία προς τον κάτοχο μιας θέσης ή τον φορέα ενός ρόλου.

Ο ρόλος που έχει ένα άτομο του δίνει δικαιώματα και υποχρεώσεις. Οι ρόλοι πρέπει να είναι καθορισμένοι και οριοθετημένοι ώστε να σταθεροποιούνται οι διαπροσωπικές σχέσεις των ατόμων, δηλ. οι σχέσεις πομπού και δέκτη. Ο Parsons πιστεύει ότι για κάθε πρόσωπο ανάλογα με

τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, τις προσδοκίες και τα γνωρίσματα που έχει και που του έχει δώσει ο κοινωνικός περίγυρός του, αντιστοιχεί και ένας συγκεκριμένος ρόλος.

Στα παραπάνω έγινε αναφορά στην έννοια της θέσης, έννοια η οποία είναι - πολλές φορές λανθασμένα- ταυτισμένη με την έννοια του ρόλου. Ας δούμε όμως τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στη θέση και τον ρόλο.

2.2. Έννοια της Θέσης

Η θέση ενός ατόμου στην οικογένεια, στον επαγγελματικό τομέα, στον κοινωνικό περίγυρο κλπ, είναι ευρύτερη και σταθερότερη έννοια από τον ρόλο, ο οποίος μπορεί να διαμορφώνεται ανάλογα με τις υπάρχουσες καταστάσεις κι ανάγκες.

Συγκεκριμένα, η θέση είναι το σύνολο δικαιωμάτων και καθηκόντων ενός ατόμου μέσα στο περιβάλλον που ζει και κινείται. Ανάλογα με τη θέση που έχει κάποιος, δημιουργούνται προσδοκίες και υποχρεώσεις για την συμπεριφορά του κι έτσι δημιουργείται ο κοινωνικός του ρόλος. Ο ρόλος είναι η δυναμική όψη μιας θέσης, είναι δηλ. η συμπεριφορά του ατόμου στην κοινωνική δομή.

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό, ότι η θέση και ο ρόλος είναι πολύ στενές έννοιες και κάθε θέση συνδέεται με ένα ρόλο, μιας και είναι ευρύτερη έννοια.

2.3. Ο ρόλος των γονιών

Ο ρόλος των γονιών είναι ιδιόμορφος και απαιτητικός, μιας και απαιτητικό είναι το "κοινό" όπου απευθύνεται.

Οι γονείς ανάλογα με τα πρότυπα με τα οποία έχουν μεγαλώσει, τις προσδοκίες τους και τις προτιμήσεις τους, διαμορφώνουν την συμπεριφορά τους και τον ρόλο τους απέναντι στα παιδιά.

Ο ρόλος τους είναι πολύ σημαντικός, για την ανάπτυξη του χαρακτήρα του παιδιού και την κοινωνικοποίησή του, γιατί δημιουργούνται ισχυροί φυσικοί και ψυχικοί δεσμοί. Η επίδραση του ρόλου αυτού έχει μεγάλη χρονική διάρκεια και είναι φυσική, αβίαστη και αυθόρμητη.

Για να μπορέσει ο γονιός να ανταποκριθεί στον γονεϊκό του ρόλο, δεν θα πρέπει να ταυτιστεί απόλυτα μαζί του, παραγκωνίζοντας εντελώς τους άλλους ρόλους που πρέπει να διεκπεραιώσει. Φυσικό, λοιπόν, είναι να υπάρχουν συγκρούσεις στον γονεϊκό ρόλο, γιατί οι προσδοκίες των γονιών ίσως να διαφέρουν από τις προσδοκίες και απαιτήσεις των παιδιών τους και του περιβάλλοντος μέσα στο οποίο ζουν.

Οι συγκρούσεις που υπάρχουν στο γονεϊκό ρόλο γίνονται για τους εξής λόγους:

α) Δεν είναι σαφώς οριοθετημένος, μιας και δεν υπάρχουν ρητοί κανόνες εφαρμογής του και μέθοδοι για την επιτυχία του.

β) Έχει μεσολαβητικό χαρακτήρα, δηλαδή ενώνει το παρόν και το παρελθόν, τη νέα γενιά με την παλιά κι αυτό έχει ως αποτέλεσμα τις διαφορές απόψεων και τις συγκρούσεις.

γ) Γίνεται συνεχής "έλεγχος" από τα παιδιά, τα οποία επικρίνουν και καταδικάζουν τους γονείς τους όταν πέφτουν σε λάθη και σφάλματα.

δ) Τέλος, οι συγκρούσεις μπορούν να υπάρξουν κυρίως στα πρωτότοκα παιδιά, στα οποία οι γονείς εξ αιτίας της άγνοιάς τους, δεν ξέρουν πώς να εφαρμόσουν το ρόλο, γιατί είναι κάτι το πρωτόγνωρο και δεν υπάρχουν "συνταγές" για σίγουρη επιτυχία.

Φανερό τέλος είναι ότι διαφορετικός είναι ο ρόλος του πατέρα από εκείνον της μητέρας, μέσα στην οικογένεια, χωρίς όμως να τους αντιλαμβανόμαστε ξεχωριστά, αλλά μέσα στα πλαίσια της συνεργασίας και του διαλόγου για την επίτευξη του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος.

3. Οι μορφές της οικογένειας

Η Ελληνική οικογένεια εξελίσσεται δυναμικά τόσο στη μορφή όσο και στο περιεχόμενο. Σήμερα, συνυπάρχουν πολλοί διαφορετικοί τύποι οικογένειας. Μία διάκριση που πρέπει όμως αρχικά να γίνει είναι δύο τύποι οικογένειας που συνυπάρχουν σε όλους τους τύπους που θα αναλυθούν παρακάτω.

Είναι η οικογένεια προσανατολισμού και η οικογένεια αναπαραγωγής. Η πρώτη είναι η οικογένεια μέσα στην οποία γεννιέται κανείς και αποτελείται από τον εαυτό του, τα αδέρφια του, αν υπάρχουν και τους γονείς του. Η δεύτερη δημιουργείται όταν ένας άνθρωπος σχηματίσει μια νέα οικογένεια όπου ίσως παντρευτεί και κάνει και παιδιά.

Αναφορικά με τους διάφορους τύπους οικογένειας που δημιουργούνται με την αλλαγή των κοινωνικών δεδομένων ή αποτελούν ήδη παραδοσιακά πρότυπα πάνω στα οποία «πατούν» οι νεότεροι άνθρωποι, έχουμε τους εξής τύπους οικογένειας :

- Την παραδοσιακή πυρηνική οικογένεια, που δημιουργείται με γάμο και περιλαμβάνει γονείς και παιδιά.
- Την εκτεταμένη οικογένεια, που αποτελείται όχι μόνο από τους γονείς και τα παιδιά αλλά και από άλλα συγγενικά πρόσωπα.

- Τις μονογονεϊκές οικογένειες που προκύπτουν από διαζύγιο ή χηρεία ή πρόκειται για ανύπαντρες μητέρες.
- Τις ανασυγκροτημένες οικογένειες, που προκύπτουν μετά από διαζύγια ή περιπτώσεις χηρείας.
- Και τέλος τις «χωλές» οικογένειες, όπου οι γονείς χωρίς να είναι διαζευγμένοι δεν μένουν μαζί για διάφορους λόγους.

3.1. Η παραδοσιακή πυρηνική οικογένεια

Στις παραδοσιακές κοινωνίες έχουμε συνηθίσει την εικόνα ενός ζευγαριού και των παιδιών τους, που λειτουργούν ως ομάδα σε όλα τα επίπεδα. Μια ομάδα που διαβιεί σε ένα νοικοκυριό στο οποίο ο καθένας έχει το δικό του ρόλο σύμφωνα με το φύλο του και την ηλικία του. Το κλασικό μοντέλο οικογένειας έχει σταθερές αξίες και τρόπους συμπεριφοράς που στόχος της είναι να τις μεταφέρει στις επόμενες γενεές αναλλοίωτα.

Η πυρηνική οικογένεια επιδιώκει την κοινωνική άνοδο των μελών της, καθώς μέσα από την προσαρμογή των παιδιών στις καινούριες συνθήκες της κοινωνίας, προωθείται η οικογένεια ως σύνολο. Για την επίτευξη των επιδιώξεων αυτών λοιπόν, παρατηρείται μία υπερβολική προσήλωση στην προσπάθεια για τη μόρφωση των παιδιών, μία διάχυτη αγωνία και πίεση για την επίδοση τους στο σχολείο, καθώς η επιτυχία των παιδιών είναι στενά συνυφασμένη με την προώθηση και την ψυχολογική ανάταση των ίδιων των γονιών.

Το μοντέλο λοιπόν της πυρηνικής οικογένειας, χαρακτηρίζεται από έντονα στοιχεία αλληλεξάρτησης, τα οποία όμως τελικά καταλήγουν σε αντιφάσεις και συγκρούσεις, τόσο για τους γονείς, όσο και για τα παιδιά. Ο αγώνας για την επίτευξη των προσωπικών επιδιώξεων, απαραίτητος όχι μόνο για την υλική ευημερία, αλλά και για τη στήριξη της προσωπικότητας, συγκρούεται μοιραία με τις προσδοκίες των άλλων μελών της οικογένειας για συντροφικότητα, υποστήριξη και φροντίδα. Όλη αυτή η αγωνία των γονιών για την κοινωνικοποίηση του παιδιού και την επίτευξη της πνευματικής τους ανέλιξης, οδηγεί αφενός τους γονείς σε συναισθήματα ευτυχίας, ικανοποίησης και κοινωνικής ανόδου, και αφετέρου σε θλίψη και πόνο, καθώς τα παραπάνω συνεπάγονται την απομάκρυνση του παιδιού από το σπίτι.

Από την άλλη μεριά, τις ίδιες αντιφατικές τάσεις και συναισθήματα, βιώνουν και τα παιδιά, καθώς είτε επιτύχουν, είτε αποτύχουν, δε θα απελευθερωθούν από τη σύγκρουση με τους γονείς. Γνωρίζουν καλά ότι η αποτυχία εισπράττεται από τους γονείς ως προδοσία, και η επιτυχία, καθώς συνεπάγεται την απορρόφηση των παιδιών σε άλλες

κοινωνικές ομάδες, δεν οδηγεί και αυτή τελικά στην ολοκλήρωση και την ικανοποίηση των γονιών.

Ο παιδοκεντρικός αυτός χαρακτήρας επιδρά δραστικά και στη γυναικεία ταυτότητα, καθώς αισθάνεται πως ο μοναδικός άνθρωπος που την έχει πραγματικά ανάγκη είναι το παιδί της, στο οποίο και προσφέρει την απόλυτη φροντίδα και αφοσίωση, αναμένοντας μέσα από την επιτυχία και την ολοκλήρωση των παιδιών, την προσωπική της αναγνώριση.

3.2. Η εκτεταμένη οικογένεια

Η οικογένεια αυτή αποτελείται όχι μόνο από τους δύο συζύγους και τα παιδιά τους, αλλά περιλαμβάνει και άλλα συγγενικά πρόσωπα, όπως είναι οι παππούδες, οι γιαγιάδες, οι θείοι ή οι θείες και τα ξαδέρφια. Επομένως αυτή η οικογένεια περιλαμβάνει δύο ή περισσότερες πυρηνικές οικογένειες που συνδέονται με δεσμούς συγγένειας. Η κλασική εκτεταμένη οικογένεια συχνά αποκαλείται "οικογένεια τριών ή τεσσάρων γενεών", διότι περιέχει τις τρεις γενιές των παππούδων, των γονέων και των παιδιών, που συνήθως ζουν, αν όχι κάτω από την ίδια στέγη, πάντως στον ίδιο δρόμο ή στην ίδια γειτονιά και διατηρούν τακτική επαφή.

Η εκτεταμένη οικογένεια αποτελεί μια συνεργατική ομάδα στην οποία ανήκει από κοινού κάθε σημαντικό περιουσιακό στοιχείο, και ο αρχηγός της οικογένειας, είτε πατέρας, είτε αδερφός, είναι ο διαχειριστής της περιουσίας και όχι ο ιδιοκτήτης. Επίσης εξασφαλίζει στο άτομο την ένταξη σε μια σταθερή ομάδα, που ικανοποιεί όλες τις ανάγκες του. Καθώς συχνά οι ανάγκες του ατόμου ταυτίζονται με τις ανάγκες του συνόλου, το άτομο οφείλει να θέτει το συμφέρον του συνόλου ως ανώτερο και σημαντικότερο από το προσωπικό του συμφέρον, να είναι απόλυτα αφοσιωμένο στη οικογένειά του ενώ όλα τα μέλη είναι υπεύθυνα για τις πράξεις και τη συμπεριφορά οποιουδήποτε άλλου μέλους.

Παρ' όλες τις αντιξοότητες και τις δυσκολίες τις οποίες αντιμετωπίζουν καθημερινά τα μέλη της εκτεταμένης οικογένειας προκειμένου να επιτύχουν την επιβίωση και να εξασφαλίσουν την αυτάρκεια, έχουν ωστόσο οργανωμένη τη ζωή τους με τρόπο απλό και ξεκάθαρο που διακρίνεται από κοινούς στόχους, κοινές αξίες και συμπληρωματικότητα στους ρόλους. Πιο συγκεκριμένα ο σύζυγος -

πατέρας είναι αδιαμφισβήτητα ο αρχηγός της οικογένειας, καθώς είναι αυτός που παίρνει τις αποφάσεις για λογαριασμό ολόκληρης της οικογένειας, αυτός που έχει την καθολική ευθύνη για όλα τα θέματα της οικογένειας. Εκπροσωπεί την οικογένεια στον έξω κόσμο, αγωνίζεται για να θρέψει την οικογένειά του, να εξασφαλίσει τα συμφέροντά τους και να τους προστατεύσει από κάθε είδους επιθέσεις. Ο ρόλος της γυναίκας από την άλλη μεριά, είναι συντονιστικός και συνδετικός, καθώς αποτελεί το σύμβολο αγάπης που δένει την οικογένεια και συμπληρώνει το ρόλο του άντρα. Παρ' όλη την υποταγή που παρουσιάζει απέναντι στο σύζυγό της, η συμβολή της στην επιβίωση της οικογένειας είναι ιδιαίτερα σημαντική.

3.3. Μονογονεϊκές Οικογένειες

Η αυξανόμενη διάσπαση της πυρηνικής οικογένειας στη δυτική κοινωνία, όπως επίσης και η ραγδαία αύξηση των διαζυγίων τα τελευταία χρόνια αφήνουν πολλούς γονείς να αναθρέφουν τα παιδιά μόνοι τους και να παλεύουν να παίξουν το ρόλο δύο ανθρώπων. Πρόκειται για τις μονογονεϊκές οικογένειες που γίνονται όλο και πιο ορατές στη σύγχρονη κοινωνία.

Στη μορφή της μονογονεϊκής οικογένειας καταλήγουν σε μεγαλύτερο βαθμό γονείς διαζευγμένοι όπου τα παιδιά συνήθως ζουν καθημερινά με τον ένα γονέα και βλέπουν τον άλλο περισσότερο ή λιγότερο τακτικά.

Έχουμε, όμως, και πολλές άλλες περιπτώσεις όπως είναι μητέρες που ζουν μόνες με ένα παιδί αγνώστου πατρός, όπου το παιδί σπάνια γνωρίζει τον πατέρα του σε κάποια στιγμή της ζωής του ή μητέρες που γνωρίζουν μεν τον πατέρα αλλά ο τελευταίος αρνείται να αναγνωρίσει το παιδί. Η γυναίκα αποφασίζει να κρατήσει το παιδί και να το μεγαλώσει μόνη της, ενώ το παιδί θα μάθει για τον πατέρα του κάποια στιγμή της ζωής του αν το θελήσει η ίδια η μητέρα ή εάν τον αναζητήσει μόνο του.

Άλλη περίπτωση είναι οι χήρες ή οι χήροι, όπου το παιδί μπορεί να έχει γνωρίσει τον άλλο γονέα σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό ανάλογα με την ηλικία που ήταν όταν εκείνος πέθανε και με το πόσο του μιλούν γι' αυτόν και υπάρχουν φωτογραφίες του στο σπίτι.

Συμβαίνει επίσης να υπάρχει ελεύθερη σχέση μεταξύ δύο γονέων οι οποίοι έχουν αναγνωρίσει το παιδί, αλλά δεν θέλουν να ζουν κάτω από τη ίδια στέγη. Το παιδί σε αυτή την περίπτωση σε αντίθεση με αυτή των διαζευγμένων γονιών έχει ζήσει ανέκαθεν με αυτόν τον τρόπο σε ένα τέτοιο περιβάλλον και δεν το αποχωρίστηκαν αργότερα οι γονείς του.

Η υιοθεσία αποτελεί ακόμη έναν λόγο δημιουργίας μονογονεϊκής οικογένειας όταν ορισμένα μοναχικά άτομα αποφασίζουν να υιοθετήσουν ένα ή περισσότερα παιδιά. Παρόμοια κάποια άτομα επιλέγουν, αντί να υιοθετήσουν ένα παιδί, να επιλέξουν ένα σύντροφο μόνο για να κάνουν ένα παιδί χωρίς όμως να θέλουν να ζήσουν μαζί του.

Σε όλες τις περιπτώσεις ο γονέας πρέπει να «χωριστεί στα δύο». Εφόσον ο ένας γονέας είναι απών, ο άλλος θα πρέπει να εξασφαλίσει στο παιδί κατά κάποιο τρόπο μια διπλή γονική παρουσία. Αυτό δεν είναι εύκολο να επιτευχθεί, ειδικά όταν ο γονέας είναι ευάλωτος λόγω χηρείας ή χωρισμού.

Όταν ο ένας γονέας απουσιάζει από τη ζωή του παιδιού μετά από ένα διαζύγιο ή ένα θάνατο, αφήνει μια κενή θέση η οποία δύσκολα καλύπτεται. Ο άδειος αυτός χώρος πολλές φορές σπρώχνει το παιδί κοντά στο γονέα με τον οποίο πλέον ζει και δημιουργείται μία πολύ έντονη σχέση μεταξύ τους, ιδίως όταν το παιδί δεν βλέπει πια το γονέα που έφυγε. Μια μητέρα επίσης που βρίσκεται ξαφνικά μόνη με ένα παιδί, μπορεί να φτάσει στο σημείο να αφοσιωθεί ολόψυχα σε αυτό. Ορισμένα παιδιά επίσης έχουν την τάση να αναλαμβάνουν το ρόλο του συζύγου, του έμπιστου, του υποστηρικτή, ο οποίος προστατεύει το γονέα του από τα καταθλιπτικά συναισθήματα.

Ο κίνδυνος που δημιουργείται στη μονογονεϊκή οικογένεια είναι να ταυτιστεί το παιδί με τη μητέρα ή τον πατέρα και να εγκλωβιστούν και οι δύο σε ένα κόσμο δικό τους που δύσκολα χωρά τρίτους. Τα πράγματα είναι χειρότερα όταν από το οικογενειακό περιβάλλον λείπει η τακτική παρουσία άλλων συγγενικών προσώπων, όπως παππούδες θείες κ.τ.λ.

Μερικές φορές επίσης που ο γονέας είναι αδύναμος ή απογοητευμένος και αγχωμένος, το παιδί αναλαμβάνει την υποχρέωση να φροντίζει το γονέα του και τότε γίνεται γονέας του γονέα του. Επειδή αισθάνεται υπεύθυνο για την κατάστασή του, κάνει τα πάντα προκειμένου να τον απαλλάξει από κάθε έγνοια, κάθε αντιξοότητα και υποκρίνεται συνήθως ότι όλα πάνε καλά και είναι ευτυχισμένο. Παραμερίζει όλα του τα συναισθήματα, όλες του τις απαιτήσεις και όλες τις προσωπικές του σκέψεις για να ασχοληθεί αποκλειστικά με το γονέα που βρίσκεται σε απόγνωση.

Ορισμένα παιδιά ξεπερνούν όλη αυτή την κατάσταση βρίσκοντας ένα πατρικό υποκατάστατο στο πρόσωπο ενός καθηγητή, ενός φίλου της μητέρας ή του πατέρα, ενός συγγενικού προσώπου ή στον πατέρα ή τη μητέρα κάποιου φίλου τους. Όλα αυτά τα πρόσωπα θα λειτουργήσουν σαν διαδοχικοί μεσάζοντες που θα του επιτρέψουν να σκιαγραφήσει ένα πρότυπο προς ταύτιση.

3.4. Ανασυγκροτημένες Οικογένειες

Οι ανασυγκροτημένες οικογένειες είναι αυτές που δημιουργούνται από τον δεύτερο γάμο του ενός ή και των δύο συζύγων, μετά από ένα διαζύγιο ή μία περίπτωση χηρείας. Γενικότερα είναι η οικογένεια που προκύπτει από την ένωση ενός ζευγαριού στο πλαίσιο ενός ορισμένου τρόπου οικιακής ζωής στον οποίο εντάσσονται και τα παιδιά από προηγούμενους γάμους. Ορισμένες φορές ένα παιδί που μπορεί να δημιουργηθεί από αυτή την ένωση, έρχεται να συμπληρώσει την όλη διάταξη. Οι λέξεις «μαμά» και «μπαμπάς» προορίζονται περισσότερο για τους βιολογικούς γονείς, γι' αυτό συνήθως το παιδί προσφωνεί τον «πατριό» του ή τη μητριά του με το όνομά τους.

Στο παρελθόν οι διαζευγμένοι γονείς δεν τολμούσαν να δημιουργήσουν μία νέα οικογένεια επειδή ντρέπονταν τον κοινωνικό περίγυρο, εφόσον το διαζύγιο θεωρούνταν κάτι το απρεπές. Έπειτα ίσως φοβούνταν τις επιπλοκές, πιστεύοντας ότι ήταν πολύ πιθανό την πρώτη αποτυχία να την ακολουθήσει μια δεύτερη, με αποτέλεσμα να ζημιωθούν όλοι διπλά και ιδίως τα παιδιά. Στις μέρες μας όμως η κοινωνία έχει εξελιχθεί, είναι πιο ανεκτική, ενώ τα ζευγάρια πλέον τολμούν να χωρίσουν και να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους πολύ πιο εύκολα.

Συμβαίνει επίσης συχνά οι γονείς, μετά το διαζύγιο ή το θάνατο του ενός από τους δύο γονείς να αρνούνται και σήμερα να ξαναπαντρευτούν εξαιτίας των παιδιών, είτε επειδή εκείνα έχουν αντίρρηση είτε επειδή ο γονέας δεν θέλει να επιβάλει νέες αλλαγές στην καθημερινή τους ζωή.

Το φαινόμενο της ελεύθερης συμβίωσης (της συγκατοίκησης δηλαδή χωρίς γάμο) μετά από ένα διαζύγιο ή το θάνατο του ενός από τους δύο γονείς είναι ολοένα και συχνότερο. Αυτή η νέα οικογενειακή οργάνωση δημιουργεί μια σειρά από πρακτικά, νομικά, οικονομικά και ψυχολογικά προβλήματα τόσο στα παιδιά όσο και στους ενήλικες. Το παιδί έχει πλέον δύο οικογένειες, μία βιολογική οικογένεια, που είναι όμως διαλυμένη και μια πραγματική οικογένεια στην οποία ζει καθημερινά.

3.5. «Χωλές» Οικογένειες

Η σημερινή πραγματικότητα έχει δημιουργήσει και μια άλλη μορφή οικογένειας, τις «χωλές» οικογένειες. Πρόκειται για συζυγικές οικογένειες που έχουν διασπαστεί σε δυο τμήματα, όχι γιατί οι σύζυγοι δεν επιθυμούν να ζουν μαζί αλλά γιατί μη οικογενειακοί λόγοι τους οδήγησαν σ' αυτό. Η κατάσταση αυτή οφείλεται κυρίως σε κοινωνικοοικονομικούς λόγους.

Το πρόβλημα της ανεργίας που μαστίζει τις σημερινές οικογένειες, τα έντονα οικονομικά προβλήματα και οι μεγάλες κοινωνικές απαιτήσεις οδηγούν στην διάσπαση

του ζευγαριού προκειμένου να διασφαλίσουν μια ικανοποιητική ζωή. Τέτοια παραδείγματα «χωλών» οικογενειών έχουμε όταν υπάρχουν λόγοι όπου η εργασία των συζύγων, τους υποχρεώνει να είναι μακριά όπως ναυτικοί, μετανάστες, υπάλληλοι αποσπασμένοι σε άλλη περιοχή από εκείνη την οποία η οικογένεια κατοικεί μόνιμως, καλλιτέχνες, επαγγελματίες, αθλητές κ.λπ. Υπάρχουν όμως περιπτώσεις όπου οι λόγοι δεν είναι επαγγελματικοί αλλά συνέπεια κάποιων καταστάσεων όπως όταν ο ένας σύντροφος είναι ασθενής, φαντάρος ή βρίσκεται στη φυλακή.

Οι επιδράσεις σε αυτή την περίπτωση κυρίως για τα παιδιά μοιάζουν με αυτές τον μονογονεϊκών οικογενειών αλλά σε ένα πολύ πιο «ελαφρύ» κλίμα καθώς ο γονέας απουσιάζει για μεγάλα χρονικά διαστήματα, αλλά όποτε είναι δυνατό επισκέπτεται την οικογένειά του. Και πάλι όμως η απουσία προτύπου για το παιδί που δεν έχει σε καθημερινή βάση και τους δύο γονείς είναι σημαντική και καθοριστική αλλά σε έναν πιο κατανοητό βαθμό καθώς το παιδί γνωρίζει τον γονέα που απουσιάζει και την κατάσταση που τον αναγκάζει να είναι μακριά.

4. Γονείς και οικογένεια

4.1. Σύζυγοι - Γονείς

Η λέξη σύζυγος προέρχεται από το αρχαίο ρήμα "ζεύγνυμι", το οποίο σημαίνει ότι δύο άτομα ζευγαρώνουν για την επίτευξη ενός κοινού στόχου. Οι δύο δυνάμεις των συζύγων λειτουργούν σαν μια, κουβαλώντας μαζί τα βάρη κι έχουν σαν στόχο την συνέχιση της ζωής με διασταύρωση κοινών ενεργειών και την δημιουργία έργου και ζωής που επιλέγονται από τους ίδιους.

Αντρόγυνο, λοιπόν είναι μια ενωμένη συνύπαρξη με στόχο την ολοκλήρωση της ζωής σε όλες τις εκδηλώσεις της, καθώς την αλληλοσυμπλήρωση και την αλληλοϋποστήριξη των ατόμων που το αποτελούν. Η ένωση αυτή έχει δύο σκοπούς: την δόμηση οικογένειας και την εσωτερική εξέλιξη των ατόμων. Έτσι, λοιπόν πραγματοποιείται ο γάμος, μετά από μια μακροχρόνια σχέση του ζευγαριού κι αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την νομιμοποίηση της σχέσης και την απόκτηση παιδιών.

4.2. Οικογένεια

Οικογένεια είναι μια κοινωνικά αναγνωρισμένη και παραδοσιακά καθιερωμένη μορφή συμβίωσης των μελών της κοινωνίας. Σχηματίζει την αρχική βιολογική και κοινωνική κοινότητα που συντελεί στην αναπαραγωγή της κοινωνίας. Μέσα στα πλαίσια της δημιουργείται μια κοινότητα όπου τα μέλη της έχουν κοινούς δεσμούς, ψυχικούς και αίματος και ζουν κάτω από την ίδια στέγη.

Αποτελεί πρωταρχικό κύτταρο και οργανικό μέλος της κοινωνίας, κάθε αλλαγή της οποίας επηρεάζει την οικογένεια και τους θεσμούς της. Κι αυτό συμβαίνει γιατί η οικογένεια μεταδίδει τον πολιτισμό, την μόρφωση, τη γλώσσα, διαμορφώνει τη συμπεριφορά, καταστέλλει τα ένστικτα, γι' αυτό κάθε αλλαγή στα κοινωνικά δεδομένα, επηρεάζει τους κόλπους της οικογένειας.

Η οικογένεια προτού φτάσει στη σημερινή της μορφή, στην πυρηνική, πέρασε από πολλά στάδια, όπως είχαμε την - αμφισβητούμενη πια- μητριαρχική οικογένεια, την πατριαρχική, την μεγάλη - εκτεταμένη οικογένεια, ώσπου εξαιτίας της βιομηχανικής επανάστασης κατάληξε στην πυρηνική οικογένεια, η οποία αποτελείται από τους δύο γονείς και τα παιδιά. Γονείς ονομάζουμε τον άντρα και τη γυναίκα που έφεραν στον κόσμο ένα παιδί (βιολογικοί γονείς) και προσπαθούν με τον καλύτερο τρόπο να το διαπαιδαγωγήσουν και να του δώσουν τα κατάλληλα εφόδια για να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες της ζωής.

Για να θεωρηθεί ένα ζευγάρι ως πατέρας και μητέρα του παιδιού τους, δεν αρκεί να το φέρουν στον κόσμο, να του δώσουν ζωή. Οι γονείς για να φέρουν εις πέρας τον βαρύ αυτό κοινωνικό τίτλο, που φέρουν, θα πρέπει να αποκτήσουν γνώσεις για την ανατροφή των παιδιών τους ρωτώντας φίλους και ειδικούς ή διαβάζοντας βιβλία, να προετοιμαστούν για τις ευθύνες που θα αναλάβουν και να αντιμετωπίζουν τα ενδεχόμενα προβλήματα με θετική ψυχολογία και καλές προοπτικές.

Το χρέος που πρέπει να εκπληρώσουν είναι τριπλό:

- Να φροντίσουν για την καλή υγεία των παιδιών τους.
- Να μορφώσουν τα παιδιά τους με εγκυκλοπαιδικές γνώσεις, αλλά και με γνώσεις που προέρχονται από την εμπειρία και τα βιώματα της ζωής.
- Να τα διαπαιδαγωγήσουν με τον πιο συμφέροντα τρόπο για τα ίδια τα παιδιά και να τα κοινωνικοποιήσουν από μικρή ηλικία.

5. Δομή και λειτουργίες της Οικογένειας

Κάποιες βασικές λειτουργίες που επιτελεί η οικογένεια είναι οι εξής:

- α) Αναπαραγωγή.
- β) Φορέας κοινωνικοποίησης.

γ) Μετάδοση του πολιτισμού.

δ) Καθοριστικής σημασίας φορέας, τόσο για την επιβίωση, όσο και για τη συναισθηματική ανάπτυξη του ατόμου κατά την παιδική ηλικία.

Όλα τα παραπάνω εξαρτώνται από την προέλευση των γονιών, -την τάξη απ' όπου προέρχονται- και τις προσδοκίες τους για την ανάπτυξη και το μέλλον των παιδιών τους.

Έτσι, στην εργατική τάξη, κυρίαρχη ιδέα αγωγής είναι η υπόληψη και η τιμή για τα παιδιά, ενώ για την μεσαία και την ανώτερη κοινωνική τάξη κυρίαρχη ιδέα για την ανατροφή των παιδιών είναι ο αυτοέλεγχος και ο αυτοσεβασμός.

Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο για την ανάπτυξη των παιδιών, το οποίο οφείλει να το διεκπεραιώσει η οικογένεια, είναι η κοινωνικοποίηση του παιδιού, η ομαλή δηλαδή ένταξή του στην κοινωνία και στους κανόνες της. Αυτή την τόσο σημαντική λειτουργία της οικογένειας δεν την αναλαμβάνει ο ένας από τους δύο γονείς, αλλά και οι δύο πρέπει να βοηθήσουν στην κοινωνική τοποθέτηση του παιδιού τους, μιας και οι δύο είναι συνυπεύθυνοι για ένα τόσο μεγάλο έργο.

Γεγονός όμως είναι ότι από την εποχή της βιομηχανικής επανάστασης έχουν χαθεί κάποιες σημαντικές λειτουργίες που επιτελούσε η οικογένεια. Παρ' όλα αυτά, έχουν παραμείνει κάποιες διαχρονικές λειτουργίες της, ως σήμερα. Αυτές είναι:

α) Η κοινωνικοποίηση των παιδιών και η ομαλή τοποθέτησή τους στην κοινωνία, κάτι που ίσχυε εξ αρχαιοτάτων χρόνων.

β) Η ύπαρξη στήριξης μεταξύ των μελών της οικογένειας, σε οποιοδήποτε πρόβλημα υπάρξει και σε οποιαδήποτε ανάγκη βρεθεί κάποιο μέλος.

γ) Εμπολιτισμοποίηση των νέων μελών με την εκμάθηση των ηθών και των εθίμων της κοινωνίας που ζουν, ώστε να προσαρμόζονται πιο εύκολα σ' αυτήν.

δ) Κάθε φορά που η κοινωνία αλλάζει πολιτικά, πολιτισμικά, οικονομικά, αλλάζει και η ταυτότητα της οικογένειας, αλλάζουν τα ιδανικά της αγωγής και ο τρόπος άσκησης της.

6. Ιστορική Αναδρομή

Είναι αρκετά ενδιαφέρον στην ανάλυση κάποιου θέματος, να κάνουμε μια πορεία στο παρελθόν, για να δούμε τη διαχρονική εξέλιξή του. Στο συγκεκριμένο θέμα που μελετάμε, θα αρχίσουμε την ιστορική αναδρομή του ρόλου των γονιών στην αγωγή των παιδιών από την προϊστορική εποχή ως σήμερα και θα διαπιστώσουμε ότι ο ρόλος των

γονιών στην διαπαιδαγώγηση αλλάζει από εποχή σε εποχή και διαμορφώνεται από τις αντίστοιχες κοινωνικές συνθήκες.

6.1. Προϊστορική εποχή

Πριν την εμφάνιση του αρότρου, ηγετική θέση μέσα στην οικογένεια είχε η γυναίκα (παλαιολιθική εποχή). Ήταν η εποχή που ήκμασε ο θεσμός της μητριαρχίας. Η γυναίκα λατρεύτηκε ως Θεά-Μητέρα, ως Θεά της γονιμότητας, μιας και αυτή ήταν που έφερνε στον κόσμο τα παιδιά. Την σέβονταν και την εκτιμούσαν γιατί είχε κυρίαρχη θέση στην οικογένεια, αλλά και στην αγωγή και στην ανατροφή των παιδιών είχε την αποκλειστική μέριμνα.

Η θέση της ενισχυόταν και από το γεγονός ότι ήταν σίγουρη ως μάνα των παιδιών που γεννούσε, ενώ ο πατέρας ήταν αμφισβητούμενος. Στην μητριαρχική οικογένεια τα παιδιά έπαιρναν το όνομα της μητέρας και την περιουσία την έπαιρναν οι κόρες (Αμαζόνες).

Την εποχή λοιπόν της μητριαρχίας τα παιδιά μεγάλωναν κοντά και στους δύο γονείς, τους συνόδευαν στο κυνήγι, τύχαιναν μεγάλου σεβασμού από την ομάδα. Ο πατέρας φρόντιζε τα παιδιά και τα μάθαινε οτιδήποτε χρήσιμο για την επιβίωσή τους καθώς και τεχνικές κυνηγιού.

Με την εμφάνιση όμως του αρότρου τα πάντα ανατρέπονται. Η γυναίκα δεν έχει την σωματική δύναμη να οργώνει και έτσι η ισχύς και η εξουσία περνάνε στον άντρα (πατριαρχία). Η επικράτηση του πατέρα - συζύγου, επιδεινώνει τη θέση της μητέρας-Θεάς και την κάνει σκλάβο και υποταγμένη στις απαιτήσεις του συζύγου-εξουσιαστή. Έτσι την ανατροφή των παιδιών την έχει τώρα αποκλειστικά η μητέρα χωρίς να υπάρχει η παλιότερη μυθοποίηση για το όνομά της, κάτι που της επιβάλλεται από τις συνθήκες εργασίας που επικρατούν και από το κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί.

6.2. Αρχαία Αθήνα

Στην Αρχαία Αθήνα, η θέση της γυναίκας-μητέρας ήταν πολύ υποβιβασμένη. Όλη τη μέρα ήταν κλεισμένες στο σπίτι κι ασχολούνταν με τις οικιακές δουλειές. Ανάλογη ήταν και η αγωγή των κοριτσιών, τα οποία τα μάθαιναν να ράβουν και να γνέθουν ενώ μάθαιναν ελάχιστα να γράφουν και να διαβάζουν. Δεν έβγαιναν έξω από το σπίτι χωρίς συνοδεία δούλων.

Από την άλλη, τα αγόρια είχαν περισσότερα πλεονεκτήματα όσον αφορά την

διαπαιδαγώγησή τους. Ως τα δώδεκα χρόνια τους έμεναν στο σπίτι αγράμματα και μετά τα πήγαιναν να μορφωθούν σε ιερατεία (έξαρση παιδευαστίας) ή αν είχαν την οικονομική ευχέρεια ανάθεταν την διαπαιδαγώγησή τους σε δασκάλους. Πολλοί πλούσιοι ανάθεταν την ανατροφή των βρεφών σε δούλες ή σε παιδαγωγούς δούλους.

Το πιο σημαντικό όμως είναι ότι τα παιδιά είχαν ελάχιστη επικοινωνία με τον πατέρα, ο οποίος ή θα εργαζόταν όλη μέρα (χαμηλή - μεσαία τάξη) ή θα ασχολούνταν με τα ζητήματα του δήμου. Αυτονόητο, λοιπόν, είναι ότι την ανατροφή των παιδιών -όσο της επέτρεπαν οι δυνατότητές της- την είχε η μάνα, η οποία όντας φυλακισμένη στο σπίτι και μη μπορώντας να αντιδράσει στον υποβαθμισμένο ρόλο που της είχε δοθεί, δεν μπορούσε να προσφέρει τις κατάλληλες γνώσεις και την σωστή αγωγή στα παιδιά της.

Τέλος, αξίζει να αναφέρουμε ότι τα παιδιά στην κλασσική Αθήνα που γεννιόταν με ελαττώματα γενετικής φύσεως, τα πουλούσαν ως δούλους ή τα εξέθεταν· κάτι που σημαίνει ότι η τύχη τους ήταν αμφίβολη και αβέβαιη.

6.3. Αρχαία Σπάρτη

Στην αρχαία Σπάρτη, η κατάσταση ήταν πολύ πιο διαφορετική από εκείνη της Αθήνας. Η θέση της γυναίκας-μητέρας δεν ήταν υποβαθμισμένη και τύγχανε του ίδιου σεβασμού με τον άντρα-πατέρα. Η ίδια μορφωνόταν, -όχι βέβαια όπως ο άντρας- και προσπαθούσε να έχει γνώμη για όλα τα θέματα, ακόμα και για τα πολιτικά.

Η καλύτερη θέση της γυναίκας -σε σύγκριση με την Αθήνα- στην αρχαία Σπάρτη, είχε ως αποτέλεσμα την αγωγή των παιδιών να την αναλαμβάνουν οι γονείς ως τα έξι χρόνια τους. Κατόπιν τα αγόρια πήγαιναν σε στρατόπεδα για να διαμορφωθούν ως ικανοί πολεμιστές (ηρωικό ιδεώδες της αγωγής) και την αγωγή τους την αναλάμβαναν παιδοκόμοι. Τα κορίτσια λάβαιναν αισθητική αγωγή μετά τα δέκα τους χρόνια.

6.4. Αρχαία Ρώμη

Η θέση του παιδιού στην αρχαία Ρώμη έμοιαζε πολύ μ' αυτή του δούλου. Η Δωδεκάδελτος, όριζε την πλήρη εξουσία του πατέρα πάνω στα παιδιά του, τα οποία μπορούσε ακόμα και να σκοτώνει αν μειονεκτούσαν σωματικά. Ο πατέρας, αρχηγός και ηγεμόνας στην οικογένειά του, είχε απόλυτη εξουσία στα παιδιά, εξουσία θανάτου και αγοραπωλησίας τους, μιας και τα θεωρούσε ως κτήμα του.

Ο ίδιος, δεν είχε καμιά ανάμιξη στην ανατροφή τους, κάτι που αναλάμβανε αποκλειστικά η μητέρα. Ο πατέρας εφάρμοζε απλώς τη σημασία του ονόματός του: "Pater" σημαίνει παραγωγός και κάτοχος, η δικαιοδοσία του οποίου είχε πολλές φορές

άσχημες επιπτώσεις πάνω στα παιδιά του, όπως ξυλοδαρμούς μέχρι θανάτου ή και πώλησής τους ως δούλους.

Μόνο τα παιδιά των πλουσίων είχαν καλύτερη αγωγή από παιδαγωγούς, αλλά η επαφή και η επικοινωνία με τον πατέρα τους ήταν ελάχιστη και διαποτισμένη από φόβο.

6.5. Μεσαιώνας

Στην σκοτεινή περίοδο των μεσαιωνικών χρόνων, η αγωγή που παρείχαν οι γονείς και οι δάσκαλοι στα παιδιά, είχε ως βασικό στοιχείο την χριστιανική ιδέα, σε σημείο όμως που τρομοκρατούσε τα παιδιά και γινόταν έμμονη ιδέα στα μυαλά μεγάλων και μικρών, με όλες τις προκαταλήψεις που υπήρχαν και τις βαριές τιμωρίες που έπρεπε να υπομείνει κάποιος που είχε διαφορετικές αντιλήψεις ή έστω κάποια ερωτήματα για το Χριστιανισμό.

Στην περίοδο αυτή που οι κοινωνικές τάξεις είχαν τεράστιο χάσμα, ο πατέρας των χαμηλών τάξεων προσπαθούσε να βρει δουλειά και αδιαφορούσε παντελώς για την αγωγή των παιδιών, ενώ η μητέρα προσπαθούσε μόνη της να αναθρέψει τα παιδιά. Οι βιοτικές συνθήκες όμως όχι μόνο δεν επέτρεπαν την σωστή διαπαιδαγώγησή τους, αλλά ούτε καν την επιβίωσή τους. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αμάθεια του μεγαλύτερου μέρους του πληθυσμού και τους μεγάλους κοινωνικούς διαχωρισμούς της εποχής αυτής.

6.6. Αναγέννηση

Την εποχή αυτή, βελτιώνονται οι βιοτικές και κοινωνικοπολιτιστικές συνθήκες, ανοίγονται μεγαλύτερες ευκαιρίες μόρφωσης για τα παιδιά, κυριαρχεί το λογοτεχνικό ιδεώδες της αγωγής και οι παιδαγωγοί είναι επηρεασμένοι από τον δυτικό τρόπο σκέψης και από τα φιλοσοφικά ρεύματα της εποχής.

Στις ευκατάστατες οικογένειες οι γονείς δεν έχουν ανάμειξη στην αγωγή του παιδιού, τα οποία μεγάλωναν με παραμάνες, καθηγήτριες ξένων γλωσσών και πιάνου κτλ. Στις χαμηλές τάξεις την ανατροφή των παιδιών την είχε η μητέρα, ενώ ο ρόλος του πατέρα είναι έμμεσος αφού κύριο μέλημά του είναι η συνεχής προσπάθεια να έχει μόνιμη εργασία.

6.7. Τουρκοκρατία

Την εποχή αυτή, λόγω των άσχημων συνθηκών και του πολέμου, κανείς από τους γονείς δεν είχε την δυνατότητα, αλλά και την διάθεση, να αναθρέψει σωστά τα

παιδιά του. Ο πατέρας βρισκόταν συνεχώς μακριά από το σπίτι και τα παιδιά του, αλλά ακόμα και να ήταν σπίτι, τα προβλήματα και οι έγνοιες που απασχολούσαν κάθε Έλληνα πατριώτη δεν τον άφηναν να επιτελέσει το ρόλο του.

Αλλά και η μητέρα λόγω της κρίσιμης κατάστασης του πολέμου, δεν ήταν σε θέση να διαπαιδαγωγήσει σωστά τα παιδιά της, μιας και κυρίαρχος φόβος και ιδέα ήταν να αποτρέψει ενδεχόμενη αρπαγή τους από τους Τούρκους.

Τα κρυφά σχολειά είχαν αντικαταστήσει κάπως την αγωγή των γονιών, όσο αφορούσε την επιμόρφωση των παιδιών.

6.8. Σημερινή Εποχή

Οι ιδεολογικές και κοινωνικές αλλαγές της σημερινής κοινωνίας, έχουν επιφέρει αλλαγές και στην αγωγή των παιδιών. Σήμερα και οι δύο γονείς προσπαθούν να προσφέρουν την καλύτερη διαπαιδαγώγηση στα παιδιά, χωρίς να χωρίζονται οι ρόλοι σύμφωνα με παρωχημένες αντιλήψεις ότι π.χ. μόνο η μητέρα είναι υπεύθυνη για την ανατροφή των παιδιών.

Η βιομηχανική επανάσταση και το φεμινιστικό κίνημα συνέβαλλαν στο να δραστηριοποιηθεί η γυναίκα και εκτός σπιτιού. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να καταρριφθεί ο παραδοσιακός ρόλος του πατέρα και ο ίδιος να συμμετάσχει ενεργά στην ανατροφή των παιδιών.

Υπάρχει όμως και η περίπτωση, κατά την οποία οι συνθήκες εργασίας απομακρύνουν τον πατέρα από τα παιδιά, τα οποία δεν καταλαβαίνουν την έννοια της λέξης "πατέρας", πιστεύοντας ότι είναι αυτός ο οικείος ξένος που τροφοδοτεί το σπίτι και είναι συνεχώς κουρασμένος.

Η σημερινή αγωγή που προσφέρουν οι γονείς, εμπνέεται από τον σεβασμό στην προσωπικότητα του παιδιού και προσπαθούν να διαμορφώσουν μια προσωπικότητα με εσωτερική και εξωτερική ελευθερία και αυτονομία και κυρίως μια προσωπικότητα με αγάπη για τον συνάνθρωπο.

Οι Έλληνες γονείς προσπαθούν να δώσουν στα παιδιά τους μέσω της αγωγής τα αγαθά του πολιτισμού μας, τους δίνουν πνευματικά, ηθικά και υλικά εφόδια για την αντιμετώπιση της ζωής και προσπαθούν να αναπτύξουν τις ατομικές δυνατότητες και ικανότητες τους, για να ανταπεξέλθουν τα ίδια στις μελλοντικές δυσκολίες και τα προβλήματα που θα τους παρουσιαστούν.

Πρέπει όμως να σημειωθεί το εξής: Γονείς στην Ελλάδα που μεγάλωσαν κάτω

από αυστηρή αγωγή και διαπαιδαγώγηση, πολύ συχνά εφαρμόζουν αυτήν την αυστηρή αγωγή στα παιδιά τους, με αποτέλεσμα να γίνονται αυταρχικοί, να μη δίνουν αυτονομία και ελευθερίες, να πιστεύουν ότι τα παιδιά είναι ανώριμα για να πάρουν κάποια απόφαση.

Το πιο σημαντικό όμως με τους νέους γονείς είναι ότι προσπαθούν να πλησιάσουν τα παιδιά τους, να επικοινωνήσουν μαζί τους, χωρίς να υπάρχουν οι τεράστιες προκαταλήψεις των παλαιότερων ετών για το ποιός είναι υπεύθυνος από τους γονείς για την αγωγή των παιδιών και την ανατροφή τους.

7.Ο πατέρας παρών σε όλες τις φάσεις ανάπτυξης του παιδιού

Για να χαρακτηρίσουμε ένα γονιό ως "ιδανικό" πρέπει να είναι παρών σ' όλες τις φάσεις ανάπτυξης του παιδιού. Αυτό σημαίνει ότι η παρουσία του πρέπει να είναι αισθητή ακόμα και πριν τη σύλληψη του παιδιού. Στη συνέχεια πρέπει να συμβάλλει το μέγιστο στη διαπαιδαγώγησή του σε συνεργασία με τον/την σύζυγο του.

Ας ασχοληθούμε κατ' αρχήν με το ρόλο του πατέρα.

7.1. Ο μέλλον πατέρας

Το ζευγάρι από κοινού αποφασίζει αν θέλει ή όχι παιδί, πώς θα το αποκτήσουν, πώς θα γίνει η γέννα ή αν θα υιοθετήσουν παιδί. Στη συνέχεια έρχεται η στιγμή της κυοφορίας. Λέγεται ότι το ζευγάρι κυοφορεί και όχι μόνο η γυναίκα. Σύμφωνα με κάποιες μελέτες, έχει παρατηρηθεί ότι κάποιες ιδιαίτερες σωματικές αλλαγές και διαταραχές συμβαίνουν όχι μόνο στην γυναίκα αλλά και στον άντρα, σε ποσοστό περίπου 10-15%. Συνήθως τα συμπτώματα είναι απώλεια όρεξης, πονόδοντος, ναυτία, εμετοί. Επίσης παρατηρούνται εξωτερικές αλλαγές όπως πχ. να αφήσει μούσι, μουστάκι, να παχύνει ή να αδυνατήσει κτλ.

Πολλοί είναι αυτοί που προσπαθούν να αποκτήσουν περισσότερες γνώσεις γι' αυτό που συμβαίνει στην γυναίκα τους και την κατάσταση που πρόκειται να ακολουθήσει. Μπορεί επίσης να αρχίσουν να δουλεύουν περισσότερο ή να βρουν δεύτερη δουλειά για να ανταπεξέλθουν στις αυξημένες οικονομικές ανάγκες. Τέλος αλλάζει η σεξουαλική ζωή του ζευγαριού. Έρευνες δείχνουν ότι πολλοί άντρες νιώθουν περισσότερη έλξη βλέποντας την έγκυο γυναίκα τους.

Παρατηρούνται επίσης και ψυχολογικές αλλαγές στους άντρες: αρχίζουν να συμπαραστέκονται με κάθε τρόπο στις έγκυες συζύγους τους, ανταποκρίνονται θετικά

στις συνεχώς αυξανόμενες ανάγκες τους για συναισθηματική στήριξη και ψυχολογική βοήθεια.

Ο άντρας αρχίζει να είναι πιο συγκαταβατικός, υποχωρεί πιο εύκολα, είναι πιο περιποητικός, πιο ευαίσθητος, συναναστρέφεται φίλους που έχουν παιδιά για να μαθαίνει από τις εμπειρίες τους.

Ταυτόχρονα, τον βλέπουμε να κάνει μια στροφή προς την πατρική οικογένειά του και κυρίως στην μητέρα του. Ίσως και αυτός να χρειάζεται λίγη στοργή και προσοχή, την στιγμή που όλοι απαιτούν να είναι δυνατός κι έτοιμος να σηκώσει τα βάρη της οικογένειας.

7.2. Ο πατέρας την στιγμή του τοκετού

Η συμπαράσταση του άντρα δεν τελειώνει τη στιγμή που η γυναίκα μπαίνει στο νοσοκομείο για να γεννήσει αλλά, σε αντίθεση με παλιότερα, συνεχίζεται και την ώρα του τοκετού.

Παλιότερα ο πατέρας αποκλειόταν από το θάλαμο τοκετών γιατί η παρουσία του δυσχέραινε το έργο των ειδικών, ήταν φορέας μικροβίων και κυρίως υπήρχαν συγκεκριμένες προκαταλήψεις γι' αυτό το θέμα. Οι συνθήκες όμως των νοσοκομείων και η τεχνολογία έχουν φτάσει σε τέτοια επίπεδα, ώστε ο πατέρας όχι μόνο δεν ενοχλεί με την παρουσία του, αλλά μπορεί να βοηθήσει τους μαιευτήρες.

Αρκετοί, λοιπόν, πατέρες θεωρούν απαραίτητη την παρουσία τους στο μαιευτήριο, για να βοηθήσουν και να στηρίξουν ψυχολογικά την γυναίκα τους, για να νιώσουν την αφή του νεογέννητου -ψυχολογικό δέσιμο- πράγμα που θα τους βοηθήσει μετέπειτα να πραγματώσουν καλύτερα τον ρόλο τους ως πατέρα.

7.3. Βρεφική ηλικία

του, του χαμογελά, το κουνά στην αγκαλιά του.

Η πρώτη επαφή του πατέρα με το βρέφος γίνεται στο νοσοκομείο πια και όχι στο σπίτι. Ο πατέρας παρατηρεί το βρέφος, το αγγίζει, το θαυμάζει και χαίρεται την "μοναδικότητά" του, νιώθοντας υπερήφανος για την "δημιουργία" του. Μέσα στο μαιευτήριο η μητέρα το ταΐζει, το φροντίζει, το καθαρίζει, ενώ ο πατέρας παίζει μαζί

Αυτή η περιποίηση, η στοργή και η αγάπη ωφελεί τα βρέφη, γιατί παίρνουν θετικά μηνύματα για το πρόσωπο του πατέρα και αρχίζουν σιγά-σιγά να συνειδητοποιούν ότι εκτός από το κυρίαρχο πρόσωπο της μητέρας, υπάρχει και κάποιος "άλλος" που ασχολείται μαζί τους. Η ενασχόληση του πατέρα με το βρέφος συντελεί στην ψυχική και σωματική πλήρωσή του ενώ παράλληλα το ίδιο παίρνει στοιχεία από την προσωπικότητα του πατέρα του.

Κάποιες έρευνες έχουν δείξει ότι όταν ο πατέρας ταΐζει το βρέφος, είναι το ίδιο ευαίσθητος στο κλάμα του, στον βήχα και στο φτέρνισμά του όσο είναι και η μητέρα. Αυτό μας δείχνει ότι ο πατέρας είναι σε θέση να κατανοήσει και να εκπληρώσει τις ανάγκες του βρέφους, κάτι που από την μια βοηθάει να αντιληφθεί από νωρίς τον πατρικό ρόλο του κι από την άλλη με την συχνή επαφή του με το βρέφος, βελτιώνεται η ψυχική επικοινωνία τους. Τέλος προσφέρει και ηθική συμπαράσταση στη μητέρα-σύζυγο.

7.4. Νηπιακή ηλικία

Αρχίζει από τα τρία και φτάνει μέχρι τα έξι χρόνια. Η επίδραση του πατέρα στην αγωγή του παιδιού τώρα γίνεται πιο άμεση. Το παιδί συνειδητοποιεί ότι εκτός από την μητέρα υπάρχει και το πρόσωπο του πατέρα στη ζωή του. Για το παιδί της ηλικίας αυτής, ο πατέρας είναι ο σύνδεσμος με τον έξω κόσμο, ο φορέας δύναμης και εξουσίας.

Στην ηλικία αυτή, το παιδί ερευνά το σώμα του κι αρχίζει να ενδιαφέρεται για την σεξουαλικότητά του. Οι γονείς δεν θα πρέπει να αποθαρρύνουν αυτό το ενδιαφέρον ούτε να απωθήσουν την σεξουαλικότητα των παιδιών, κάνοντάς τα να νομίζουν ότι είναι κακό κι άσεμνο. Επίσης με ειλικρίνεια και με απλά λόγια θα πρέπει να απαντούν στις όποιες ερωτήσεις των παιδιών τους που αφορούν το συγκεκριμένο θέμα.

Ο πατέρας γίνεται σεξουαλικό πρότυπο για τ' αγόρια και βοηθάει στην ανεύρεση του φύλου για τα κορίτσια. Έχει παρατηρηθεί ότι σε παιδιά που ο πατέρας τους ήταν απών (φυσική ή ψυχολογική απουσία), τα αγόρια αντιμετώπιζαν δυσκολίες στην ανεύρεση του ανδρισμού τους, ενώ τα κορίτσια δεν είχαν αυτοπεποίθηση και εμπιστοσύνη στο άλλο φύλο. Έτσι, ένας πατέρας δεν μπορεί να διαπαιδαγωγήσει σωστά τα παιδιά του, αν και ο ίδιος δεν έχει ξεκαθαρίσει τη στάση του προς τις γυναίκες, τους άντρες και κυρίως προς τον εαυτό του.

Την περίοδο αυτή, εμφανίζεται το -αμφιλεγόμενο πια- Οιδιπόδειο σύμπλεγμα και το σύμπλεγμα της Ηλέκτρας. Στο πρώτο, το αγόρι της ηλικίας αυτής έχει ως ίνδαλμα τον πατέρα, ταυτόχρονα όμως τον μισεί και τον ζηλεύει και θέλει να πάρει τη θέση του

μιας και θεωρεί ότι παίρνει την μητέρα του από κοντά του. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με το σύμπλεγμα της Ηλέκτρας: το κορίτσι εκδηλώνει μίσος και θαυμασμό προς την μητέρα του.

Έχει επίσης παρατηρηθεί ότι:

α) Ο πατέρας παίζει περισσότερο σωματικό παιχνίδι, ενώ η μητέρα λεκτικό.

β) Ο πατέρας δίνει περισσότερη σημασία στην αγωγή των αγοριών

γ) και τέλος, κυρίως ο πατέρας κάνει διάκριση στα παιχνίδια των παιδιών, κάτι που οδηγεί στη διάκριση των φύλων (Jogman).

Γενικά, στην ηλικία αυτή, ο ρόλος του πατέρα γίνεται πιο αισθητός και το νήπιο αντιλαμβάνεται ότι παράλληλα με τη μητέρα του κι αυτό το πρόσωπο παίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή του.

7.5. Παιδική ηλικία

Στην ηλικία αυτή τα σεξουαλικά συμπλέγματα των προηγούμενων χρόνων εξαλείφονται. Το παιδί θέλει να 'χει αρμονικές σχέσεις και με τους δύο γονείς. Ο πατέρας συμβάλλει στην πνευματική και ηθική ανάπτυξη του παιδιού με τη συμπεριφορά του. Το παιδί τον έχει ως πρότυπο και φορέα δύναμης κι εξουσίας.

Σωστό θα ήταν ο πατέρας να μην κάνει κατάχρηση αυτού του γεγονότος, γιατί το παιδί θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από αυτόν, χωρίς να έχει αυτοπεποίθηση και εμπιστοσύνη στον εαυτό του. Η θετική αντιμετώπιση του πατέρα απέναντι στις ανάγκες, στις απαιτήσεις και στα ερωτήματα του παιδιού συμβάλλουν στην αρμονική ανάπτυξή του.

Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στον τρόπο και στην ειλικρίνεια με την οποία απαντάμε στις ερωτήσεις των παιδιών· όπως λέει η Αγία Γραφή, το πιο θανάσιμο αμάρτημα είναι ο ακρωτηριασμός του πνεύματος των παιδιών, κάτι που μπορεί να γίνει με την αδιαφορία του

πατέρα, την αρνητική του στάση απέναντι στα προβλήματα του παιδιού και με το να θεωρεί τα παιδιά ως κτήμα του.

Το παιδί της ηλικίας αυτής, που θέλει να είναι αρεστό και αγαπητό σε όλους, έχει ως ίνδαλμά του τον πατέρα του, τον μιμείται στις κινήσεις, στα λόγια και τον θεωρεί ως κρίκο με την κοινωνία, δηλ. φορέα κοινωνικοποίησης.

7.6. Εφηβική ηλικία

Την περίοδο αυτή ο ρόλος του πατέρα -και γενικά των γονιών- κλυδωνίζεται και δοκιμάζεται αρκετά και γίνεται πολύ πιο δύσκολος και ιδιόμορφος από όλες τις προηγούμενες περιόδους. Ο πατέρας προσπαθεί να εμποδίσει το παιδί από τις παγίδες της ζωής ή να το συμβουλέψει για τις σωστές στάσεις και συμπεριφορές που πρέπει να υιοθετήσει στις διάφορες περιστάσεις που θα αντιμετωπίσει.

Τώρα όμως τα παιδιά, και κυρίως τα αγόρια, υιοθετούν μια κριτική - αντιδραστική στάση απέναντι στους γονείς, αρχίζουν να αμφισβητούν τις αντιλήψεις και τις ιδέες του πατέρα τους και αναθεωρούν τις απόψεις που είχαν παλιότερα.

Στην εφηβική ηλικία, εμφανίζεται στα παιδιά μια τάση αυτονομίας, η οποία έρχεται σε σύγκρουση με τον υπερπροστατευτικό πατέρα. Το πρόβλημα αυτής της αντιδραστικής συμπεριφοράς παρατηρείται πιο έντονα στα αγόρια· το αγόρι προσπαθεί να σπάσει τα δεσμά του με την οικογένεια, να ελευθερωθεί από την καταπίεση που μπορεί να νιώθει και να ζήσει κάθε στιγμή που περνάει όσο πιο έντονα μπορεί, ενώ από την άλλη ο πατέρας προσπαθεί να το προστατέψει από τον έξω κόσμο, να το παρεμποδίσει να πέσει στις κακοτοπιές και στις παγίδες του. Αναπόφευκτα λοιπόν, δημιουργείται σύγκρουση.

Στην περίοδο της εφηβείας, τα παιδιά βλέπουν τους γονείς τους ρεαλιστικά και καταρρίπτονται τα πρότυπα μίμησης και τα ινδάλματα που είχαν όταν ήταν μικρότερα.

Το κορίτσι από την άλλη πλευρά, την τάση αυτονομίας που νιώθει, την εκδηλώνει κυρίως μέσα στο σπίτι. Θέλει να εκφράζει τις απόψεις και τα συναισθήματά του ελεύθερα και δημοκρατικά, να το αντιμετωπίζουν ως μεγάλο, κάτι που ο πατέρας δεν μπορεί να αποδεχτεί, γιατί του είναι δύσκολο να κατανοήσει ότι "το κοριτσάκι του μεγάλωσε".

Υπάρχει, βέβαια, και η αντίθετη περίπτωση, όπου ο έφηβος θα δει τον πατέρα του ως άξιο πρότυπο μίμησης, ξεπερνώντας τις ασυνειδήτες ψυχοσεξουαλικές στάσεις, που τον διέκριναν στις προηγούμενες χρονικές περιόδους.

8. Λειτουργικά χαρακτηριστικά του πατέρα

Ο κάθε πατέρας για τον ρόλο που ασκεί χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένες λειτουργίες, οι οποίες καθιστούν την παρουσία του υπαρκτή και ζωτικής σημασίας για την οικογένειά του.

Ας δούμε λοιπόν τα χαρακτηριστικά αυτά:

8.1. Τροφείας

Είναι ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά του πατρικού ρόλου. Ο πατέρας είναι αυτός που κυρίως φροντίζει για τα υλικά αγαθά της οικογένειάς του, έχοντας μερικές φορές βοηθό τη σύζυγό του. Οι υλικές ανάγκες ενός παιδιού από την γέννησή του ως τη στιγμή της ενηλικίωσής του, είναι τεράστιες. Βέβαια, όταν λέμε υλικές ανάγκες, δεν εννοούμε μόνο την παροχή τροφής, σ' αυτές συνυπολογίζεται η ένδυση, η αγορά παιχνιδιών, σπουδές κ.ά.

Όλα αυτά τα υλικά αγαθά πρέπει να παρέχονται με μέτρο κι όχι με ασυδοσία ή περίσσια φειδώ, πρέπει να κυριαρχεί σύνεση, έτσι ώστε το παιδί να μάθει να μην έχει παράλογες απαιτήσεις από τους άλλους. Από την άλλη πλευρά, δεν πρέπει να αποκτά με πλάγιους τρόπους (κλεψιά) τα αγαθά που του είναι απαραίτητα και δεν του παρέχονται για να ικανοποιήσει βασικές ανάγκες του.

Τα τελευταία χρόνια, βέβαια, ο πατέρας δεν αποτελεί τον αποκλειστικό τροφέα της οικογένειάς του. Σε αυτό το δύσκολο έργο έχει πολλές φορές βοηθό του τη σύζυγό του, η οποία έχει βγει από το σπίτι για να εργαστεί κι έτσι συμβάλλει κι αυτή οικονομικά στην ανατροφή των παιδιών.

8.2. Παραγωγός

Είναι ο καθαρά βιολογικός ρόλος του πατέρα, από τη στιγμή της σύλληψης του παιδιού του. Βέβαια όποιος κάνει ένα παιδί, δεν αποκαλείται γονιός, αν η συμπεριφορά του διαψεύδει το ρόλο αυτό.

Πρέπει να επισημάνουμε ότι στον πατέρα υπάρχει η προδιάθεση του γεννήτορα, όχι όμως και η συνείδηση του πατέρα. Αυτό είναι κάτι που μαθαίνεται με την πείρα και τη συνεχή προσπάθεια.

Ως γεννήτορας, λοιπόν, έχει μεγάλη ευθύνη προς το παιδί του, ακόμα και πριν

τη γέννησή του. Κατ' αρχήν πρέπει να κάνει τις απαραίτητες εξετάσεις προκειμένου να αποφευχθούν δυσάρεστες συνέπειες (προγεννητικός έλεγχος). Επίσης πρέπει να συνειδητοποιήσει ότι θα φέρει στον κόσμο μια νέα ύπαρξη, για την οποία έχει πολλές και μεγάλες ευθύνες.

Το παιδί δεν πρέπει να μεγαλώνει μόνο με την μητέρα, γιατί και ο ρόλος του πατέρα είναι ιδιαίτερα σημαντικός στην ανάπτυξή του. Πρέπει να δεχτεί την ιδέα ότι θα προστεθεί ένα νέο μέλος στην οικογένεια, για το οποίο είναι υπεύθυνος, τουλάχιστον ώσπου να ενηλικιωθεί. Ο ρόλος του δεν τελειώνει στην αναπαραγωγή. Οι προσφορές του γεννήτορα-πατέρα είναι και υλικές και πνευματικές.

8.3. Παιδαγωγός

Ο πατέρας ως παιδαγωγός, διαπαιδαγωγεί ικανούς ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τη ζωή και την κοινωνία με θάρρος και με τα αναγκαία εφόδια, για την αντιμετώπιση των δυσκολιών. Είναι ιδιαίτερα δύσκολος και σημαντικός ρόλος, μιας και λίγοι γονείς διαπαιδαγωγούν σωστά τα παιδιά τους. Ένας πατέρας που ασχολείται με τα παιδιά του μόνο το Σαββατοκύριακο, δεν θα πρέπει να αισθάνεται ικανοποιημένος από αυτά που προσφέρει. Υπάρχουν πολλά πράγματα που πρέπει να κάνει ένας πατέρας για να διαπαιδαγωγήσει τα παιδιά του.

Ας αρχίσουμε με το πιο απλό, το παιχνίδι. Για να παίξει με το παιδί του, πρέπει να ξέρει τις ικανότητες και τις επιθυμίες του παιδιού, δίνοντάς του ευκαιρίες να αναπτύξει πρωτοβουλίες και την δημιουργικότητά του. Πρέπει να απαντά στις ερωτήσεις του με προθυμία και ειλικρίνεια, γιατί αυτό που έχει σημασία είναι η ποιότητα των απαντήσεων. Επίσης, έχει ευθύνη για τη διαμόρφωση του χαρακτήρα, για την ανάπτυξη σωστής προσωπικότητας, δείχνοντας ευαισθησία, κατανόηση και ανεκτικότητα πρωτοβουλιών, μιας και μόνο έτσι τα παιδιά νιώθουν ασφάλεια, επάρκεια και δημιουργική διάθεση και κυρίως ικανοποίηση και υπερηφάνεια για το πρότυπο του πατέρα τους.

Τέλος, ο συγκεκριμένος αυτός ρόλος του πατέρα, είναι το κλειδί για την κοινωνικοποίηση του παιδιού.

8.4. Προστάτης

Κάποια άλλη εξίσου σημαντική λειτουργία του πατέρα είναι του προστάτη των παιδιών του. Από τα πρώτα χρόνια της ζωής τους, τα παιδιά πρέπει να δέχονται την καθοδήγηση του πατέρα και την προστασία του από τις κακοτοπιές.

Η προστασία αρχίζει από τους κινδύνους του σπιτιού κι επεκτείνεται έξω από αυτό. Στην αρχή ο πατέρας θα προστατέψει το παιδί από τις κακοτοπιές του σπιτιού (δηλ. πρίζες, σπέρτα, ηλ. συσκευές, κ.ά.). Στη συνέχεια θα το προστατέψει από τις κακοτοπιές της κοινωνίας (δηλ. κακές παρέες, ναρκωτικά, αλκοόλ κ.ά.).

Το σημαντικό είναι ο πατέρας να μη χρησιμοποιεί σωματική και ψυχολογική βία, για να προστατέψει τα παιδιά, από ότι νομίζει αυτός λάθος κι επικίνδυνο. Αρκεί ο σωστός λόγος και διάλογος, καθώς και η δική του σωστή στάση απέναντι στα προβλήματα της ζωής.

8.5. Πρότυπο ταύτισης

Το παιδί επιβάλλεται να έχει ένα πρότυπο ταύτισης για να λειτουργεί με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του φύλου του. Θέλει να έχει ένα καθοδηγητή ή αλλιώς ένα ίνδαλμα για να προχωρεί σωστά. Ο πατέρας πρέπει να προσφέρει το σωστό στήριγμα στο παιδί για να ανταπεξέλθει στις δυσκολίες της ζωής.

Το σωστό πρότυπο, βοηθάει στη σωστή ανάπτυξη της νοημοσύνης, της ταυτότητας του φύλου και της αυτονομίας του παιδιού. Αυτά όμως συμβαίνουν όταν το πρότυπο ενεργεί με τρόπο που δεν ευνοεί την προσκόλληση στο πρόσωπό του.

Ο πατέρας πρέπει να είναι πολύ προσεκτικός ως προς την ταυτότητα του φύλου του παιδιού. Δεν πρέπει για παράδειγμα να ξεχωρίζει τα παιδιά ως προς το φύλο τους για τις εργασίες ή το παιχνίδι που θα κάνουν, δηλ. να μην αποτρέπει τα αγόρια από τις λεγόμενες "γυναικείες" δουλειές, και τα κορίτσια από τις "αντρικές". Αυτή η στάση είναι λανθασμένη γιατί ενισχύει και ενθαρρύνει τα στερεότυπα των φύλων, τα οποία δαιωνίζονται και είναι ανώφελα και πολλές φορές αποβαίνουν επικίνδυνα για τις διαπροσωπικές σχέσεις των φύλων.

9. Πατέρας και διαζύγιο

Είναι σωστό να εξετάσουμε τον ρόλο του πατέρα και εκτός των πλαισίων της οικογένειας, δηλ. σε περίπτωση χωρισμού, όταν η οικογένεια είναι διασπασμένη.

Συγκεκριμένα:

9.1. Μητρική επιμέλεια

Μετά από ένα διαζύγιο και όταν η επιμέλεια έχει δοθεί στην μητέρα, ο ρόλος του πατέρα είναι και πρέπει να είναι ουσιαστικός και σημαντικός, με την συχνή και εποικοδομητική επαφή με τα παιδιά του. Δυστυχώς όμως, αυτό δεν συμβαίνει συχνά,

είτε γιατί ο πατέρας λόγω ειδικών συνθηκών αποφεύγει να δει το παιδί, είτε γιατί η μητέρα προσπαθεί με έμμεσο ή και άμεσο τρόπο να το απομακρύνει από τον πατέρα.

Εξετάζοντας την περίπτωση που ο πατέρας δεν αδιαφορεί για το παιδί μετά το διαζύγιο, βλέπουμε ότι επιδρά θετικά και έντονα στη συναισθηματική και κοινωνική ζωή και ανάπτυξη των παιδιών του. Ιδιαίτερα ευεργετική είναι η κατάσταση κατά την οποία η μητέρα συνεργάζεται με τον πατέρα για την ανατροφή και διαπαιδαγώγηση των παιδιών· έτσι το παιδί δεν αισθάνεται παραμελημένο.

Πέρα όμως από αυτή την τέλεια -και σπάνια- περίπτωση επικοινωνίας, έχουμε και κάποιους άλλους τύπους. Ο ένας είναι όταν ο πατέρας παίρνει το παιδί στο σπίτι για το Σαββατοκύριακο, τις διακοπές, τις αργίες κτλ. Έτσι ο πατέρας επιτρέπει στο παιδί να "εισβάλλει" στη νέα του ζωή. Το παιδί αισθάνεται σαν να βρίσκεται στο σπίτι

του, με το ν' ασχολείται με διάφορες δουλειές στο σπίτι του πατέρα. Επιπλέον, σ' αυτή την περίπτωση ο πατέρας συζητά με το παιδί, λύνουν τα υπάρχοντα προβλήματα κι έτσι, με το να υπάρχει φιλική ατμόσφαιρα, το παιδί δεν νιώθει άβολα και αμήχανα κοντά στον πατέρα του.

Μια άλλη περίπτωση επικοινωνίας είναι όταν ο πατέρας βλέπει μεν το παιδί, αλλά δεν είναι μια από τις κυριότερες μέριμνες του. Σε αυτή την περίπτωση, ο πατέρας παίρνει το παιδί για βόλτα, τρώνε σε κάποιο εστιατόριο, πάνε κινηματογράφο ή στο λούνα Παρκ κι έπειτα το επιστρέφει στην μητέρα του. Έτσι, δεν το αφήνει να πάρει μέρος στην καινούρια προσωπική ζωή του. Οι πατέρες αυτού του τύπου λέγονται "πατέρες της Disneyland".

Η τελευταία και χειρότερη περίπτωση είναι αυτή κατά την οποία ο πατέρας εκμεταλλεύεται την παρουσία του παιδιού για να εκτοξεύσει τα βέλη του προς την μητέρα, να την μειώσει, να την υποβιβάσει και να κάνει το παιδί να πιστέψει ότι αυτή είναι υπεύθυνη για το διαζύγιο. Έτσι, η συνάντηση αυτή δεν βοηθάει το παιδί να ξεπεράσει την ιδέα του διαζυγίου, αντίθετα οξύνει το πρόβλημα με προφανείς επιπτώσεις στην ομαλή ανάπτυξη του παιδιού, το οποίο αισθάνεται πικρία και φοβάται ότι ο πατέρας επιδιώκει συναντήσεις όχι από αγάπη αλλά από σκοπιμότητα, για να το στρέψει αρνητικά προς την μητέρα του.

9.2. Πατρική επιμέλεια

Είναι ένα νέο σχεδόν φαινόμενο, γι' αυτό οι γνώσεις των ερευνητών ως προς τα αποτελέσματα για τα παιδιά, είναι περιορισμένες. Θα σκεφτόταν κανείς, πως ο πατέρας στον οποίο δίνεται η επιμέλεια των παιδιών μετά από ένα διαζύγιο, είναι κάποιος ριζοσπαστικός τύπος, μικρής ηλικίας. Δεν είναι όμως έτσι τα πράγματα· αντίθετα είναι μεσήλικας και κατέχει αρκετά υψηλές κοινωνικοοικονομικές θέσεις.

Επιπλέον, όταν έχει την επιμέλεια, δέχεται απλόχερα την βοήθεια από τον περίγυρό του: από γονείς, συγγενείς, γείτονες κι επαινείται γι' αυτό το τόλμημα που επιχειρεί να διεκπεραιώσει. Όλα αυτά, βέβαια, έρχονται σε αντίθεση με την κατάσταση που επικρατεί στην μητρική επιμέλεια, όπου θεωρείται κάτι φυσιολογικό, ο ρόλος της δεν αναγνωρίζεται όσο πρέπει και δεν επαινείται γι' αυτό το δύσκολο έργο που καλείται να επιτελέσει.

Ο πατέρας δεν είναι ανίκανος στο να αναθρέψει τα παιδιά του σωστά. Σε μερικούς τομείς βέβαια υστερεί σε σχέση με τη σύζυγό του, όμως προσπαθεί φιλότιμα να υπερπηδήσει κάποια εμπόδια. Γενικά καταβάλλει προσπάθειες ώστε να μην γίνεται αδέξιος και επιπόλαιος.

Παρ' όλα αυτά, κατά την πατρική επιμέλεια, τα παιδιά μένουν τις περισσότερες ώρες σε παιδικούς σταθμούς ή με διάφορα πρόσωπα που προσφέρουν βοήθεια. Το θετικό είναι σ' αυτή την περίπτωση, ότι τα παιδιά συναντώνται συχνά με την μητέρα τους, σ' αντίθεση με την μητρική επιμέλεια.

9.3. Πατριός

Θα ήταν σωστό να κάνουμε μια μικρή αναφορά και στον πατριό. Είναι ένας νέος - σχετικά- ρόλος, που μοιάζει με αυτόν του πατέρα κι έχει ξεπηδήσει μέσα από τις σύγχρονες κοινωνικές συνθήκες.

Το παιδί αποδέχεται τον πατριό ανάλογα με την ηλικία του. Έτσι, τα πολύ μικρά παιδιά και οι μετά-έφηβοι, τον αποδέχονται ευκολότερα σε σχέση με τους εφήβους. Όπως και να είναι όμως, τα παιδιά βρίσκονται σε δύσκολη θέση όταν πρέπει να διατηρούν φιλικές σχέσεις και με τον πατέρα και με τον πατριό. Σε αυτή την περίπτωση, ο πατριός πρέπει να επιτρέπει τις συναντήσεις και να ενθαρρύνει την αγάπη του παιδιού προς τον φυσικό του πατέρα και να μην το επηρεάζει αρνητικά απέναντί του.

10.Ο ρόλος της μητέρας

Ο ρόλος της μητέρας στην διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού είναι άμεσος και σημαντικός. Η μητέρα είναι το πρώτο πρόσωπο που θα αντικρύσει το νεογέννητο βρέφος και το ίδιο αυτό πρόσωπο θα καταβάλει τα μέγιστα στην αγωγή και κοινωνικοποίησή του. Είναι ο πρωταρχικός φορέας για να αναπτυχθεί, να ολοκληρωθεί και κατά συνέπεια να προσαρμοστεί στην κοινωνία. Δέχεται την επίδρασή της, δημιουργεί την εικόνα κάποιας συμπεριφοράς κι ανάλογα ενεργεί. Έτσι, λοιπόν, η μητέρα έχει υποχρέωση να δώσει στο παιδί τα κατάλληλα ερεθίσματα και τις ευνοϊκές εκείνες συνθήκες που είναι απαραίτητες για να μπορέσει να προσαρμοστεί στο κοινωνικό περιβάλλον.

Ο δεσμός που αναπτύσσεται μεταξύ μητέρας-παιδιού, είναι και οφείλει να είναι, άριστος, γιατί από αυτόν εξαρτάται η ομαλή συναισθηματική και ψυχολογική ανάπτυξη του παιδιού.

Μια μητέρα θεωρείται καλή και ότι έχει επιτύχει στον ρόλο της, όταν δεν περιμένει ανταπόδοση στα μητρικά ένστικτά της, όταν στην άπλετη και αγνή αγάπη προς το παιδί της, δεν υπάρχουν κερδοσκοπικά στοιχεία και η ίδια δεν αποβλέπει σε τίποτα, παρά μόνο στο καλύτερο για τα παιδιά της.

10.1. Η μέλλουσα μητέρα

Πολλοί υποστηρίζουν ότι η περίοδος της εγκυμοσύνης είναι η πιο όμορφη αλλά και η πιο αγχωτική περίοδος στη ζωή της γυναίκας.

Η αίσθηση ότι μέσα στο σώμα της η γυναίκα φέρει ένα νέο πλάσμα, τον καρπό της αγάπης και της αρμονικής σχέσης με το σύζυγό της, την κάνει να νιώθει περήφανη, ικανοποιημένη αλλά ταυτόχρονα να ανησυχεί για το αν θα το διαπαιδαγωγήσει σωστά, αν θα επιτελέσει σωστά το ρόλο της.

Στην περίοδο της εγκυμοσύνης αναπτύσσεται το μητρικό συναίσθημα, η λεγόμενη μητρότητα κάτι που ενυπάρχει σε όλες τις γυναίκες, αλλά εκείνη την περίοδο αρχίζει και διαφαίνεται έντονα.

Βέβαια η μητρότητα δεν υπάρχει σε όλες τις γυναίκες στον ίδιο βαθμό, γιατί εξαρτάται από αρκετούς παράγοντες. Ο πιο σημαντικός παράγοντας είναι η ωριμότητα, (ψυχολογική και σωματική) της γυναίκας. Η γυναίκα που έχει ωριμάσει πνευματικά, ηθικά και σωματικά, αντιλαμβάνεται πιο βαθιά και ουσιαστικά την έννοια της

μητρότητας, από κάποια άλλη που είναι ανώριμη στην ηλικία ή στον τρόπο σκέψης.

Ένας άλλος παράγοντας είναι η στάση που έχει υιοθετήσει η μέλλουσα μητέρα απέναντι στο βρέφος που θα φέρει στον κόσμο. Δηλαδή, αν το παιδί είναι επιθυμητό και από τους δύο γονείς, ή αν η ίδια δεν ήθελε να μείνει έγκυος για διάφορους λόγους.

Σημασία, επίσης, έχει το πώς αντιμετωπίζει την φάση της εγκυμοσύνης, την στιγμή του τοκετού και τον θηλασμό. Αναλυτικότερα, αν πιστεύει ότι η διάρκεια της εγκυμοσύνης είναι μια όμορφη περίοδος της ζωής της, ή αν έχει προκαταλήψεις αισθητικού χαρακτήρα (πάχος, ή ότι δεν είναι αρεστή), αν φοβάται τους πόνους και την ταλαιπωρία του τοκετού και τέλος αν έχει αποφασίσει να θηλάσει το παιδί της ή όχι.

Σημαντικός παράγοντας για την ανάπτυξη της μητρότητας, είναι και οι σχέσεις που έχει η γυναίκα με τον σύζυγό της, αν δηλ. της συμπαραστέκεται, αν την αγαπά και αν ο ίδιος επιθυμεί το παιδί. Ας μην ξεχνάμε ότι την περίοδο αυτή η γυναίκα έχει αυξημένες απαιτήσεις και ανάγκες· ανάγκες για φροντίδα, ενδιαφέρον, αγάπη, επιβεβαίωση και συνεχή προσοχή κυρίως από το σύζυγό της.

Κάποια επιπλέον στοιχεία τα οποία παίζουν θετικό ρόλο στην ανάπτυξη της μητρότητας είναι τα εξής:

- α) Να αγαπά το σύζυγό της και να έχουν μια αρμονική σχέση συμβίωσης.
- β) Να έχει καλές σχέσεις με την μητέρα της, γιατί παίρνει η ίδια θετικά μηνύματα και πρότυπα για την σχέση που θα έχει με το παιδί της και
- γ) Το πόσο επιθυμεί η ίδια το παιδί και κατά πόσο το βλέπει ως ευτυχές γεγονός ή ως εμπόδιο στη ζωή της.

Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι μια γυναίκα γίνεται μητέρα, όταν συνειδητοποιήσει τις ευθύνες που θα έχει για το παιδί της και η κρίση της είναι τόσο αναπτυγμένη ώστε να μπορεί η ίδια να την εμπιστεύεται και να πιστεύει ότι η κάθε της ενέργεια αποβαίνει για το καλό του.

Ας δούμε όμως ποιός είναι ο ρόλος της μέλλουσας μητέρας προς το παιδί της. Κατ' αρχήν, θα πρέπει να κάνει έναν προγεννητικό έλεγχο, -μαζί με τον σύζυγο- για να προλάβει δυσάρεστες συνέπειες. Αλλά και καθ' όλη τη διάρκεια της εγκυμοσύνης της, πρέπει να προσέχει ιδιαίτερα την διατροφή της, να μην καπνίζει, να μην πίνει αλκοόλ και αν μπορεί να γυμνάζεται, κάτι που θα την ωφελήσει για να διατηρήσει την φόρμα της, αλλά και πιστεύεται ότι η γυμναστική την ευνοεί και την στιγμή του τοκετού.

Πρέπει να είναι χαρούμενη και ευδιάθετη, να νιώθει περήφανη για το παιδί της, να μην αγχώνεται ή εκνευρίζεται γιατί κάθε συναισθηματική φόρτιση έχει επιβλαβείς επιδράσεις στο έμβρυο.

Τέλος, καλό θα είναι να προσπαθεί να ενημερώνεται για την κατάσταση που βρίσκεται και για την στιγμή του τοκετού από ειδικούς, από βιβλία και από γνωστούς της, για να μπορεί να χειριστεί κατάλληλα οποιαδήποτε περίπτωση της τύχει.

10.2. Βρεφική Ηλικία

Η βρεφική ηλικία του ανθρώπου παίζει σημαντικό ρόλο στην μετέπειτα εξέλιξη του. Έχει παρατηρηθεί από έρευνες, ότι βρέφη που μεγάλωσαν μακριά από την οικογένειά τους και έζησαν στο απρόσωπο κλίμα ενός ιδρύματος, είχαν καθυστέρηση στην νοητική τους ανάπτυξη και η συμπεριφορά τους ήταν περίεργη και αλλοπρόσαλλη σε σχέση με τα παιδιά που μεγάλωναν κοντά στους γονείς τους, ακόμα και κάτω από άσχημες συνθήκες (πχ. παιδιά που γεννιούνται σε φυλακές).

Τα βρέφη που δεν έχουν κοντά τους τη μητέρα τους -κυρίως- δεν κοινωνικοποιούνται σωστά. Η μητέρα στην περίοδο αυτή είναι ο πρώτος φορέας κοινωνικοποίησης του βρέφους κι αν δεν υπάρχει κοντά του, το βρέφος φτάνει στα όρια της ιδιωτείας.

Κάθε βρέφος είναι ένα ξεχωριστό πρόσωπο, το οποίο δεν το γνωρίζει άλλος κανείς καλύτερα από την μητέρα του, η οποία προσαρμόζει τον εαυτό της για να το κατανοήσει και να το πλησιάσει.

Η αγάπη της μητέρας είναι αγνή, πρωτόγνωρη, ακατέργαστη, μεγαλόψυχη, διακατέχεται από τρυφερότητα, στοργή και αυθορμητισμό. Όλα αυτά τα επιζητά το βρέφος, ως εκπλήρωση της ανάγκης να νιώθει σιγουριά και ασφάλεια και να νιώθει ότι αγαπιέται.

Ο ρόλος της μητέρας προς το βρέφος είναι σημαντικός για την κοινωνικοποίησή του. Δεν πρέπει να αφήνει την ανατροφή του σε τρίτα πρόσωπα όπως σε παραμάνες, σε παιδικούς σταθμούς κτλ., αλλά η ίδια πρέπει να ασχολείται μαζί του, να του μιλάει συνέχεια και να το παίζει. Το βρέφος από την πλευρά του, ανταποδίδει όλη αυτή την στοργή της μητέρας του με το χαμόγελό του, το οποίο είναι και το πρώτο δείγμα κοινωνικής συμπεριφοράς.

Πολύ σημαντικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση του βρέφους και την ομαλή εξέλιξη της ανάπτυξής του, παίζει ο Θηλασμός. Με τον Θηλασμό, δημιουργείται ψυχικός δεσμός ανάμεσα στο βρέφος και στην μητέρα και είναι το πρώτο στάδιο της κοινωνικοποίησής

του.

Η καλή ψυχολογία του βρέφους, εξαρτάται από την ψυχολογία της μητέρας, η οποία οφείλει να το έχει καθαρό, ευτυχισμένο και να προσέχει όλες τις αντιδράσεις του, γιατί μέσα σ' αυτές κρύβονται πολλά μηνύματα που δεν μπορεί να τα πει λεκτικά.

10.3. Νηπιακή Ηλικία

Η νηπιακή ηλικία ενός παιδιού αρχίζει στα 3 και τελειώνει στα 5,5-6 χρόνια. Στην περίοδο αυτή το παιδί αρχίζει να εξερευνά τον κόσμο γύρω του, τη φύση και το σώμα του.

Ο ρόλος της μητέρας στην ηλικία αυτή είναι αποφασιστικός κυρίως για την διάπλαση της προσωπικότητας του παιδιού. Ο γιατρός Srock, θεωρεί ότι ως τα τρία πρώτα χρόνια της ζωής του παιδιού η μητέρα πρέπει να του δείχνει αποκλειστική φροντίδα και αφοσιωμένη αγάπη κι ως τα έξι χρόνια του θα έχει συμπληρωθεί η ηθική αγωγή του, θα έχει πάρει δηλ. τις βασικές ηθικές αρχές που θα εφαρμόσει στη ζωή του.

Η μητέρα λοιπόν, στην διάρκεια των νηπιακών χρόνων του παιδιού της, οφείλει να του μάθει κάποιες βασικές αρχές συμπεριφοράς, τις οποίες θα τις εφαρμόζει σε όλη του τη ζωή. Συγκεκριμένα το παιδί πρέπει να μάθει τις καθημερινές ενέργειες καθαριότητας, να πηγαίνει μόνο του στην τουαλέτα και να τρώει επίσης μόνο του.

Θα προσπαθήσει επίσης να μειώσει την αυθόρμητη επιθετικότητα και το έμμοιο πείσμα που κυριαρχεί στα παιδιά της ηλικίας αυτής, με τον διάλογο και όχι με τη βία ή με τιμωρίες.

Στην ηλικία αυτή τα παιδιά αρχίζοντας να ανακαλύπτουν το σώμα τους, και την διαφορά των φύλων βλέποντας τα άλλα παιδιά, αρχίζουν να ρωτούν για σεξουαλικά θέματα, για το πώς έρχονται τα παιδιά στον κόσμο, πώς μπαίνουν στην κοιλιά της μητέρας κ.ά. Η μητέρα οφείλει να απαντάει στις ερωτήσεις αυτές με ειλικρίνεια, με απλά και κατανοητά λόγια, χωρίς ενδοιασμούς και ντροπές και χωρίς ποτέ να μαλώσει το παιδί, γιατί έτσι θα το κάνει να πιστέψει ότι οτιδήποτε έχει σχέση με σεξουαλικά θέματα είναι κακό, πονηρό, δεν είναι σωστό να συζητιέται. Η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση πρέπει να αρχίζει από τη στιγμή που το παιδί αρχίζει τις ερωτήσεις γι' αυτό το θέμα κι ανάλογα με την ωριμότητά του πρέπει η μητέρα να τις απαντάει με ειλικρίνεια.

Κάποια άλλα ειδικά προβλήματα αγωγής της χρονικής αυτής περιόδου καλείται να επιλύσει η μητέρα, όπως ονυχοφαγία, η οποία προκαλείται κυρίως από ψυχολογικά αίτια ή από αντίδραση σε πιέσεις που δέχεται το παιδί από το περιβάλλον. Η μητέρα πρέπει να του δώσει να καταλάβει ότι δεν είναι σωστό για το ίδιο και κατόπιν με την

βοήθεια ειδικού γιατρού να προσπαθήσει να βρει την αιτία του προβλήματος και να σταματήσει τις πιέσεις προς το παιδί. Ένα σημαντικό επίσης πρόβλημα που υπάρχει σε μερικά παιδιά της περιόδου αυτής, είναι η νυχτερινή ενούρηση, η οποία δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται με τιμωρίες και ποινές. Η μητέρα δεν πρέπει να φέρεται αυστηρά και να το μαλώνει και να μην αγχώνει το παιδί με την ανυπομονησία της να ξεπεραστεί το πρόβλημα. Αν όμως η κατάσταση αυτή διαρκεί πάνω από τα τρία χρόνια του παιδιού, θα πρέπει να ζητήσει βοήθεια από ψυχολόγο. Την ίδια αντίδραση πρέπει να έχει η μητέρα και στο πιπίλισμα του δαχτύλου, αν συνεχίζεται πάνω από τα τρία χρόνια του παιδιού.

Η μητέρα, επίσης, στην ηλικία αυτή, ανάλογα με τις δυνατότητες και την ωριμότητά του πρέπει να μάθει στο παιδί βασικά στοιχεία γραφής και ανάγνωσης. Το παιδί που ως τα πέντε χρόνια ξέρει κάπως να διαβάζει και να γράφει έχει καλύτερες σχολικές επιδόσεις στο μέλλον. Η γνώση που του παρέχει η μητέρα πρέπει να αποσκοπεί στην πνευματική καλλιέργεια του παιδιού κι όχι σε άλλους ηθικούς ή πολιτιστικούς στόχους (σ' αυτή την ηλικία). Ποτέ όμως η μητέρα δεν θα πρέπει να επιμένει στο να μάθει στο παιδί αυτά που θεωρεί αναγκαία, ενώ το ίδιο το παιδί έχει την ανάγκη να παίζει. Το παιχνίδι στην ηλικία αυτή είναι ζωτικής σημασίας, βοηθάει στην ανάπτυξη της φαντασίας και η επαφή με άλλα παιδιά ευνοεί την κοινωνικοποίησή του.

10.4. Παιδική Ηλικία

Η παιδική ηλικία αρχίζει με την εισαγωγή του παιδιού στο δημοτικό σχολείο και τελειώνει με την έξοδό του από αυτό. Την περίοδο αυτή, το παιδί έχει ξεπεράσει τον εγωκεντρισμό της προηγούμενης περιόδου κι έχει αναπτυχθεί έντονα η συντροφικότητά του και έχει αρχίσει ήδη η κοινωνικοποίησή του.

Σε αυτό το μεγάλο και σημαντικό κεφάλαιο της ζωής του, συμβάλλει θετικά η ομαλή ένταξή του στο σχολικό περιβάλλον και η μετέπειτα σχολική ζωή του. Έτσι η μητέρα οφείλει πριν το παιδί πάει σχολείο να το προετοιμάσει με τα καλύτερα λόγια γι' αυτό το καινούριο του ξεκίνημα. Ποτέ δεν πρέπει να τρομοκρατήσει το παιδί για το σχολείο ή για τον δάσκαλο, αντιθέτως θα πρέπει να του δώσει να καταλάβει ότι είναι ένα μέρος όπου θα μορφωθεί και θα αναπτυχθεί πνευματικά και θα κάνει φίλιες, θα γνωρίσει παιδιά, ώστε να μην μένει το παιδί προσκολλημένο πάνω της. Η ίδια πρέπει να έχει συχνές επαφές με το δάσκαλο και διάλογο μαζί του για την προσαρμογή του παιδιού της στο σχολείο και την πρόοδό του στα μαθήματα. Το παιδί πρέπει να έχει σημαντική βοήθεια στο σπίτι για τα μαθήματα ή τις δυσκολίες που μπορεί να συναντήσει στην ανάγνωση ή την γραφή.

Στην ηλικία αυτή το παιδί έχει διαμορφώσει τις ηθικές αρχές που θα εφαρμόζει στην υπόλοιπη ζωή του. Η μητέρα με τον ουσιαστικό διάλογο βελτιώνει πολλές πτυχές

της προσωπικότητάς του που δεν έχουν αναπτυχθεί πλήρως. Μερικές από αυτές είναι : Η ανάπτυξη και η βελτίωση της γλώσσας και ομιλίας που χρησιμοποιεί το παιδί. Με το να παροτρύνει το παιδί να βγει από το σπίτι και να παίξει με άλλα ομήλικά του παιδιά, βοηθά στην ανάπτυξη της κοινωνικότητας και στην εξάλειψη του εγωκεντρισμού του. Ανάλογα με τα πιστεύω της μητέρας πρέπει να του δώσει θρησκευτική αγωγή και διαπαιδαγώγηση.

Υπάρχουν όμως και προβλήματα στη συμπεριφορά του παιδιού, τα οποία πρέπει να αντιμετωπίσει η μητέρα. Η χειρότερη αντιμετώπιση στα ελαττώματα των παιδιών, είναι η επίπληξη, οι καυγάδες και οι τιμωρίες. Η μητέρα πρέπει να διατηρεί την ψυχραιμία της, να έχει επιμονή και υπομονή και κυρίως να συζητάει με το παιδί για να καταλάβει για ποιο λόγο συμπεριφέρεται με αυτό τον τρόπο. Ένα σημαντικό λάθος των γονέων είναι ότι απαιτούν από τα παιδιά να φέρονται σαν μεγάλοι, απαιτούν τυφλή υποταγή και τελειότητα από τα παιδιά , ενώ οι ίδιοι δεν προσπαθούν να φέρονται σαν παιδιά.

Η αποφυγή των συγκρούσεων μπορεί να γίνει όταν η μητέρα σκέφτεται και παρατηρεί τις ενέργειες του παιδιού, που την δυσαρεστούν, όταν αντιμετωπίζει την κακή συμπεριφορά με ελαστικότητα και αυτοσυγκράτηση, όταν προσπαθεί με πολλούς τρόπους να κερδίσει την εμπιστοσύνη του παιδιού, κάνοντάς του συστάσεις, παραινέσεις και καθοδηγώντας το προς τη σωστή συμπεριφορά. Γιατί, ας μην ξεχνάμε ότι η εικόνα του παιδιού για τον εαυτό του και η εικόνα που βγάζει προς τα έξω, είναι αυτή που του διοχετεύει ο περίγυρός του.

Βέβαια, η μητέρα στην αγωγή του παιδιού της, οφείλει να συμπεριλάβει και την ποινή προς αποφυγήν της επανάληψης της ανεπιθύμητης συμπεριφοράς. Η ποινή που θα εφαρμόζει η μητέρα πρέπει να επιβάλλεται πάντα, αφού έχει προηγηθεί μια συζήτηση για το λόγο που η μητέρα θα τιμωρήσει το παιδί. Οι λόγοι εφαρμογής της πρέπει να είναι συγκεκριμένοι κι όχι αόριστοι ή κάποιο παράπτωμα που πριν καιρό είχε κάνει το παιδί. Πρέπει να εμπεριέχει δηλ. το στοιχείο της αμεσότητας και της δικαιοσύνης. Δεν πρέπει να εφαρμόζει πολύ αυστηρές ποινές ή ποινές που προσβάλλουν και ταπεινώνουν το παιδί. Αλλά και από την άλλη, όποια ποινή πει η μητέρα ότι θα εφαρμόσει πρέπει να την πραγματοποιήσει, γιατί το παιδί θα επαναλάβει την άσχημη συμπεριφορά του μιας και δεν θα έχει εμπιστοσύνη και πίστη στα λόγια της μητέρας του. Τέλος οι ποινές πρέπει να εφαρμόζονται με μέτρο και όχι πολύ συχνά, γιατί τότε δεν θα έχουν αποτέλεσμα. Αυτό που δεν πρέπει να ξεχνάει η μητέρα είναι ότι εφαρμόζει την ποινή όχι για προσωπικούς λόγους της, αλλά για ωφέλεια του παιδιού και για την καλύτερευση της ζωής του.

Τέλος η μητέρα δεν πρέπει να ξεχνάει ότι εκτός από τις ποινές που εφαρμόζει για το σταμάτημα μιας άσχημης συμπεριφοράς του παιδιού, πρέπει να αμείβει -πάντα με μέτρο- υλικά και ηθικά το παιδί για την ενίσχυση της καλής αγωγής που έδειξε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή με σκοπό την επανάληψή της.

10.5. Εφηβική Ηλικία

Τα παιδιά της ηλικίας αυτής, νιώθουν όλο τον εσωτερικό τους κόσμο να συνταράσσεται, οι ηθικές αξίες που μέχρι τώρα πίστευαν και εφάρμοζαν, ανατρέπονται, αναθεωρούνται και γενικά υπάρχει μια εσωτερική αναστάτωση, η οποία εκφράζεται στο περιβάλλον τους με επιθετικότητα, ("ανταρσία"), τάση αυτονομίας και ανεξαρτησίας.

Σημαντικό για τους γονείς, είναι να καταλάβουν ότι τα παιδιά επαναστατούν όχι προς αυτούς, αλλά προς την κακή αγωγή των γονέων και τα λάθη που κάνουν. Τα λάθη αυτά μπορούν τώρα πια οι έφηβοι να τα αναγνωρίσουν και να αξιολογήσουν την αγωγή και τη συμπεριφορά των γονιών τους αντικειμενικά, μιας και τώρα δεν υπάρχει το στοιχείο της θεοποίησης τους.

Η μητέρα που θα προσπαθήσει με βίαιο τρόπο να καταπνίξει αυτή την "επανάσταση", το μόνο που θα καταφέρει είναι να δημιουργήσει μεγαλύτερο πρόβλημα, γιατί οι αντιδράσεις ενός παιδιού απέναντι στην δύναμη επιβολής που ίσως θελήσει να δείξει η μητέρα είναι θυμός, επιθετικότητα, ψέματα, εκδίκηση, περισσότερη επανάσταση.

Το καλύτερο για να προληφθούν οι συγκρούσεις από το μέρος της μητέρας είναι η αποδοχή των παιδιών ως έχουν και ο συνεχής διάλογος για τα προβλήματα της περιόδου αυτής.

Από την πλευρά του, ο έφηβος, ιδιαίτερα από την μητέρα του, απαιτεί καθοδήγηση, διάλογο δημοκρατικό, κατανόηση και κυρίως εμπιστοσύνη και εκτίμηση. Οι παράγοντες για τους οποίους ο έφηβος επαναστατεί είναι ότι θέλει να αποκολληθεί από τους γονείς, θέλει να νιώθει ανεξάρτητος, να τον βλέπουν οι άλλοι ως μεγάλο και να μην τον απορρίπτουν.

Ο ρόλος της μητέρας στην εφηβεία εξαρτάται κυρίως από τις πράξεις και από την συμπεριφορά της προς το παιδί. Η ίδια πρέπει να μάθει στον έφηβο να αξιολογεί κριτικά και αντικειμενικά, να δώσει να καταλάβει ότι και οι γονείς είναι και αυτοί άνθρωποι και κάνουν και αυτοί λάθη, γεγονός το οποίο πρέπει να συνειδητοποιούν και να το δικαιολογούν τα παιδιά. Σε καμιά περίπτωση δεν θα πρέπει να αδιαφορούν ή να αψηφούν τις απόψεις και τα επιχειρήματα του παιδιού, γιατί έτσι το μειώνουν. Η υπερπροστασία της καμιά φορά καταπιέζει το παιδί, το οποίο νιώθει ότι δεν μπορεί να

κάνει πράγματα που το ευχαριστούν. Πρέπει να του δίνει αυτονομία να κάνει τις επιλογές που θέλει και να χειραφετηθεί με τον ανάλογο σεβασμό, που δείχνει στην προσωπικότητά του.

Ένα σημαντικό κεφάλαιο της αγωγής, το οποίο επιτελεί η μητέρα στην εφηβική ηλικία, είναι η σεξουαλική διαπαιδαγώγηση του παιδιού. Πρέπει να απαντάει σε όλες τις ερωτήσεις ευθέως και ειλικρινά, χωρίς προκαταλήψεις και ενδοιασμούς και να επισημαίνει όλους τους κινδύνους της ερωτικής πράξεως, όπως νοσήματα, ασθένειες, ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες καθώς και κανόνες υγιεινής.

Το πιο σωστό, βέβαια, θα ήταν η μητέρα να μίλαγε στην κόρη της και ο πατέρας στο γιο, γιατί έτσι θα ένιωθαν πιο άνετα και οι δύο. Και οι δύο γονείς όμως, πρέπει να τονίζουν τη συναισθηματική άποψη της ερωτικής πράξεως και να μην γελοιοποιούν ή εκχυδαΐζουν το όλο θέμα.

Τέλος, η μητέρα οφείλει να βοηθά τον έφηβο να προσαρμοστεί στις εσωτερικές εξελίξεις που του συμβαίνουν και να τις δέχεται πιο ομαλά, γιατί αυτή ακριβώς είναι η ανάγκη του νέου: να κυριαρχήσει και να προσαρμοστεί στις αλλαγές αυτές και να καλύψει το χάσμα των γενεών που δημιουργείται στην ηλικία αυτή, από την υπερβολική ανησυχία και υπέρμετρη αγάπη των γονιών, καθώς και από τις αδικαιολόγητες προσδοκίες και απαιτήσεις που έχουν για τα παιδιά τους. Απαιτήσεις που αφορούν και το επαγγελματικό μέλλον των παιδιών· η μητέρα θα πρέπει να συζητήσει για το τι αρέσει στο παιδί να ασκήσει ως επάγγελμα στο μέλλον και σύμφωνα με τις δυνατότητες και ικανότητές του, να το συμβουλέψει ανάλογα.

11.Εργαζόμενη μητέρα

11.1. Εργαζόμενη γυναίκα

Η βιομηχανική επανάσταση η οποία συνέβαλε στην αναθεώρηση και κατάρριψη πολλών οικογενειακών θεσμών και ιδεών, και το φεμινιστικό κίνημα της δεκαετίας του '70, συντέλεσαν στην έξοδο της γυναίκας στον εργασιακό χώρο. Οι απαιτήσεις της σημερινής κοινωνίας και οι αυξημένες οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει η οικογένεια, επέβαλαν την εργασία στην μητέρα.

Έτσι η γυναίκα της σημερινής εποχής θα πρέπει να επιτελέσει πολλούς ρόλους: πάνω απ' όλα είναι γυναίκα, επίσης είναι σύζυγος, νοικοκυρά, μητέρα και υπάλληλος. Λογικό, λοιπόν είναι, κάποιοι ρόλοι να αποδυναμώνονται ή να μην επιτελούνται πολύ σωστά και από την άλλη η γυναίκα να αντιμετωπίζει κάποια προβλήματα από την ύπαρξη τόσων ρόλων στη ζωή της. Μερικά από τα προβλήματα αυτά είναι τα εξής:

- Η αρμονική συνύπαρξη των ρόλων.
- Η ταυτόχρονη επιτέλεση αυτών των ρόλων. Στην προσπάθειά της να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις της, συναντά εμπόδια από το περιβάλλον που ζει, είτε αυτό είναι το οικογενειακό είτε το εργασιακό.
- Πρέπει ακόμα να αντιμετωπίσει και ίσως να πολεμήσει τις αντιλήψεις που συνεχίζουν να θέλουν τη γυναίκα στο σπίτι κοντά στα παιδιά της.

- Και τέλος, πρέπει η ίδια να θεωρεί τον εαυτό της ικανό και σθεναρό, για να αντιμετωπίσει ενδεχόμενα προβλήματα.

11.2. Ο ρόλος της εργαζόμενης γυναίκας απέναντι στο παιδί

Έρευνες έχουν δείξει ότι οι εργαζόμενες μητέρες ασχολούνται 40 ώρες με την εργασία και 36 ώρες ασχολούνται με τις δουλειές του νοικοκυριού, με τα παιδιά και τον σύζυγο μέσα στην εβδομάδα.

Οι γυναίκες με τέτοιο ωράριο προσπαθούν να ισορροπήσουν τους ρόλους τους και τις καταστάσεις. Λίγες όμως είναι αυτές που καταφέρνουν να κρατήσουν τις ισορροπίες. Αν δεν είναι ικανοποιημένες από τον ένα ή τον άλλο ρόλο, φαίνεται στην προσωπική τους ευτυχία και στην συμπεριφορά τους απέναντι στην οικογένεια.

Για να καταφέρουν να αποδίδουν καλά στον επαγγελματικό και στον οικογενειακό χώρο, αφιερώνουν ελάχιστο χρόνο για την περιποίηση του εαυτού τους και στο να κάνουν πράγματα που τις ευχαριστούν, αισθάνονται μονίμως κουρασμένες, νιώθουν μόνες από κοινωνικής

πλευράς και πιστεύουν ότι όλα τα βάρη πέφτουν πάνω της, με αποτέλεσμα να γίνονται ευέξαπτες και νευρικές. Επίσης, έχοντας πιεσμένο πρόγραμμα, αγχώνονται και δεν

απολαμβάνουν τις στιγμές που αφιερώνουν στα παιδιά τους.

Τα παιδιά από την πλευρά τους νιώθουν παραμελημένα και μόνα, κι έχουν έντονη την ανάγκη να επικοινωνήσουν και να βελτιώσουν τη σχέση που έχουν μαζί τους.

Πολλές είναι αυτές που νιώθουν ένοχές και ότι δεν είναι καλές μητέρες μιας και δεν περνούν πολύ χρόνο με τα παιδιά τους. Βέβαια λύσεις για την αναπλήρωση της επικοινωνίας υπάρχουν, όπως η ενασχόληση κατά το υπόλοιπο της ημέρας εποικοδομητικά με τα παιδιά, το να πηγαίνουν βόλτες, η συζήτηση όλων των προβλημάτων των παιδιών και η παροχή συμβουλών και λύσεων, η βοήθεια στα μαθήματα, η ανάγνωση παραμυθιών και το παίξιμο με τα μικρότερα παιδιά. Εν ολίγοις πρέπει να δείχνουν τεράστιο ενδιαφέρον για τον τρόπο ζωής του παιδιού τους και να ασχολούνται συνέχεια μαζί του, όσο βέβαια τους επιτρέπουν οι δυνάμεις και η αντοχή τους.

11.3.Εναλλακτικές λύσεις για την φροντίδα των παιδιών όταν η μητέρα εργάζεται.

Με την έξοδο της γυναίκας στον εργασιακό τομέα άλλαξαν πολλά πράγματα στην φροντίδα του παιδιού. Ο πατέρας έχει την δουλειά του σε απόλυτη προτεραιότητα και πολλοί πιστεύουν ότι ίσως να μην τα καταφέρνει εξ ίσου καλά με την μητέρα στην διαπαιδαγώγηση των παιδιών. Μειώθηκε η επιθυμία των συγγενών για την φύλαξη των παιδιών, ενώ παλιότερα τα παιδιά, όταν δούλευαν οι γονείς, τα πρόσεχαν κυρίως οι παππούδες. Τέλος, έχει αλλάξει η ιδέα ότι οι γονείς πρέπει να θυσιάσουν τα πάντα, ακόμα και την επαγγελματική καριέρα τους για τα παιδιά.

Έτσι, η εργαζόμενη μητέρα αναγκάζεται να βρει εναλλακτικές λύσεις για την φύλαξη των παιδιών. Βέβαια όλοι οι τρόποι δεν είναι βολικοί ή διαθέσιμοι για την οικογένεια, ούτε είναι σύμφωνοι με τις αρχές της.

Δύο είναι οι βασικοί τύποι φροντίδας του παιδιού, όταν εργάζεται η μητέρα.

α) Η φροντίδα του παιδιού στο σπίτι

β) Η φροντίδα του παιδιού σε νηπιαγωγείο ή παιδικούς σταθμούς.

Η μητέρα νιώθει ικανοποιημένη και σίγουρη όταν γνωρίζει την επίβλεψη που έχει το παιδί με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, όταν αυτή απουσιάζει.

Αναλυτικότερα:

α) Φροντίδα του παιδιού στο σπίτι. Μπορεί να γίνει στο σπίτι του παιδιού ή στο σπίτι

κάποιου άλλου. Το πιο καλό θα ήταν το παιδί να μένει στον δικό του χώρο, στον οποίο έχει προσαρμοστεί, νιώθει άνετα και τον γνωρίζει καλύτερα.

Η φροντίδα αυτού του τύπου, μπορεί να γίνει από τον πατέρα, τα αδέρφια, τη γιαγιά ή άλλους συγγενείς και τέλος από παραμάνες-νταντάδες. Το να έχει το παιδί φροντίδα στο σπίτι, έχει τα εξής πλεονεκτήματα:

- Οι ώρες είναι ευέλικτες
- Το περιβάλλον είναι γνωστό και οικείο
- Το παιδί δεν χρειάζεται να μετακινηθεί (στην περίπτωση που μένει στο δικό του σπίτι)

Από οικονομικής πλευράς είναι ευνοϊκότερα όταν το προσέχει η γιαγιά ή κάποιος συγγενής.

Υπάρχουν όμως και μειονεκτήματα τα οποία είναι:

- Η νταντά ίσως είναι ανειδίκευτη και συνεπώς δεν έχει κατάλληλες γνώσεις για την παιδική ψυχολογία.
- Αν η μητέρα έχει αναθέσει την φύλαξη του παιδιού σε συγγενικό ή σε φιλικό της πρόσωπο, ίσως την συγκεκριμένη στιγμή να μην είναι κανείς διαθέσιμος και να αναγκάζεται να δίνει το παιδί σε διαφορετικά πρόσωπα.
- Υπάρχει η περίπτωση η μητέρα να μην μένει ικανοποιημένη με τις παραμάνες που προσλαμβάνει κι έτσι θα πρέπει να τις αλλάζει, κάτι που είναι ιδιαίτερα αρνητικό για το παιδί, το οποίο δεν μπορεί να συνηθίσει και να εμπιστευτεί αυτές τις γυναίκες που εισβάλλουν κατά διαστήματα στη ζωή του.
- Το πιο σημαντικό μειονέκτημα είναι ότι το παιδί, μιας και δεν συναναστρέφεται με ομηλικούς του, δεν κοινωνικοποιείται σωστά, δεν μορφώνεται όπως τα παιδιά που πηγαίνουν σε νηπιαγωγεία και παρατηρείται ακόμα καθυστέρηση στην γλωσσική ικανότητά του, μιας και η επαφή που έχει με τα μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα, είναι διαφορετική από αυτή που έχει με τα παιδιά της ηλικίας του.

β) Τα νηπιαγωγεία και οι βρεφικοί σταθμοί είναι ο άλλος τύπος φροντίδας των παιδιών με εργαζόμενες μητέρες. Τα πλεονεκτήματα αυτού του θεσμού είναι:

- Υπάρχει σταθερό ωράριο, κάτι που ευνοεί τις μητέρες, γιατί γνωρίζουν και μένουν καθησυχασμένες ότι ως μια συγκεκριμένη ώρα το παιδί θα μένει στο νηπιαγωγείο.

- Το προσωπικό είναι κατάλληλα εκπαιδευμένο, γνωρίζει καλά την ψυχολογία του παιδιού και το φροντίζει.
- Το περιβάλλον είναι συνήθως όπως το σπίτι του παιδιού, με τα παιχνίδια και τα παραμύθια και έτσι τα παιδιά νιώθουν ασφάλεια και οικειότητα.
- Το προσωπικό είναι κάθε στιγμή ελεγχόμενο από την μητέρα και δημοσίως υπόλογο, οπότε δεν επιτρέπονται λάθη και ανευθυνότητες.
- Τέλος, το παιδί κοινωνικοποιείται, δημιουργεί φίλους, αναπτύσσεται η ομιλία και η φαντασία του μέσα από το ομαδικό παιχνίδι και η εκπαίδευση που λαμβάνει είναι ωφέλιμη για την πρόοδό του.

Βέβαια, κι αυτός ο τύπος έχει τα μειονεκτήματά του:

- Συνήθως το νηπιαγωγείο είναι μακριά από το σπίτι και το παιδί πρέπει να φεύγει νωρίς, ενώ αν δεν συμβαδίζει το ωράριο του νηπιαγωγείου με το ωράριο της εργασίας της μητέρας του, δημιουργείται πρόβλημα στην μεταφορά του.
- Ο οικονομικός παράγοντας, σε περίπτωση που το νηπιαγωγείο ανήκει σε ιδιώτη, δεν είναι ευνοϊκός για τους γονείς.
- Αν το παιδί αντιμετωπίζει ψυχολογικά προβλήματα ή αν η οικογένεια αντιμετωπίζει προβλήματα, η κατάσταση του παιδιού ίσως επιδεινωθεί στα κέντρα ημερήσιας φροντίδας, γιατί τα παιδιά αυτά χρειάζονται ειδική φροντίδα και προσοχή, κάτι που μόνο οι γονείς μπορούν και πρέπει να αντιμετωπίσουν.

Τα κριτήρια που πρέπει να λαμβάνει υπ' όψιν η μητέρα ώστε να μπορέσει να εμπιστευτεί ένα κέντρο ημερήσιας φροντίδας είναι τα εξής:

- Να έχει επαρκή και θρεπτικά γεύματα.
- Να προσφέρει υγιεινές συνθήκες για όλα τα παιδιά
- Να συμβάλλει θετικά στην αρμονική πνευματική, κοινωνική, συναισθηματική και σωματική ανάπτυξη του παιδιού.
- Το προσωπικό πρέπει να είναι εκπαιδευμένο και να γνωρίζει τις ανάγκες των παιδιών και
- Να μπορεί η ίδια να συνεργάζεται με το προσωπικό του νηπιαγωγείου προς όφελος του παιδιού και να μπορεί να επιβλέπει όποτε θέλει.

12. Λάθη των γονιών στην αγωγή των παιδιών

Το πρώτο και σημαντικότερο λάθος, που διαπράττουν οι γονείς είναι το ότι ξεχνούν πάνω από όλα ότι είναι άνθρωποι με αδυναμίες, ελαττώματα, δεν είναι παντογνώστες και σίγουρα κάνουν λάθη στην αγωγή των παιδιών τους, τα οποία όμως μπορούν να τα συνειδητοποιήσουν και να μην τα επαναλάβουν.

Οι γονείς πρέπει να αποκτήσουν γνώσεις για την ανατροφή των παιδιών, να προετοιμάζονται για τα ενδεχόμενα μελλοντικά προβλήματα και να δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες και προϋποθέσεις για αρμονική συνεργασία, τόσο μεταξύ τους όσο και με τα παιδιά. Η συμπεριφορά τους προς τα παιδιά, επηρεάζει όχι μόνο την σχέση που θα έχουν με τα παιδιά, αλλά και ολόκληρη των ανάπτυξη του χαρακτήρα των παιδιών.

Ας δούμε όμως κάποια λάθη, τα οποία κάνουν οι γονείς, χωρίς να τα συνειδητοποιούν.

α) Πολλοί γονείς στην προσπάθειά τους να καθοδηγήσουν, να συμβουλέψουν και να προστατέψουν τα παιδιά, με σκοπό να τα κάνουν ευτυχισμένα κι επιτυχημένα στη ζωή, τα καταπιέζουν, καταπνίγουν τις επιθυμίες τους και δεν τους δίνουν περιθώρια για πρωτοβουλίες και αυτονομία. Τα παιδιά, νιώθουν ανίκανα να κάνουν κάτι μόνο τους και πιστεύουν ότι είναι κλεισμένα σε χρυσό κλουβί. Πρέπει να δίνουν κάποιες ελευθερίες στα παιδιά, όχι όμως να καταλήγουν στην ασυδοσία.

β) Οι γονείς με την καταπιεστική και αποκλειστική αγάπη που δείχνουν στα παιδιά (και την ίδια αγάπη προσδοκούν να εισπράξουν) τα αποξενώνουν από τον έξω κόσμο, τα εμποδίζουν στο να κάνουν φιλίες και γνωριμίες και τέλος τα παιδιά αυτά γίνονται ενήλικες μοναχικοί, εσωστρεφείς, με προβλήματα κοινωνικής συμπεριφοράς και συναναστροφής. Το κάθε παιδί έχει ανάγκη από την απεριόριστη αγάπη των γονιών του, αλλά αυτή η αγάπη δεν πρέπει να το κάνει να εξαρτάται από τους γονείς και να μην μπορεί να αποκολληθεί από αυτούς.

γ) Από την άλλη, οι εντελώς αδιάφοροι γονείς, οι γονείς δηλ. που δεν δίνουν σημασία στα προβλήματα και στις ανάγκες των παιδιών, δεν τους προσφέρουν αγάπη και φροντίδα, δημιουργούν ψυχολογικές διαταραχές και νοητική καθυστέρηση στα παιδιά, τα οποία νιώθουν μόνα, εγκαταλειμμένα και αποξενωμένα. Κι αυτό γιατί η ψυχολογική ανάγκη του

παιδιού να αγαπά και να αγαπιέται, να φροντίζεται, να νιώθει ασφαλές, δεν ικανοποιείται κι έτσι δημιουργούνται ανεπανόρθωτες ψυχικές βλάβες και τραύματα. Ο Nobel λέει:

"Το παιδί που μεγαλώνει με επιδοκίμασία, μαθαίνει να αγαπά τον εαυτό του.

Το παιδί που μεγαλώνει με ασφάλεια μαθαίνει να πιστεύει στον εαυτό του.

Το παιδί που μεγαλώνει με αποδοχή και φιλία, μαθαίνει να αγαπά τον κόσμο."

δ) Οι γονείς ξεχνάνε να συμπεριφέρονται μερικές φορές σαν τα παιδιά, να παίζουν μαζί τους, να προσπαθούν να σκέφτονται όπως τα παιδιά, ώστε να καταλαβαίνουν τον τρόπο και τα αίτια των πράξεών τους και απαιτούν από τα παιδιά να φέρονται, να σκέφτονται και να ενεργούν όπως οι μεγάλοι, κάτι που είναι αρκετά δύσκολο. Οι γονείς απαιτούν την

τελειότητα από τα παιδιά στην συμπεριφορά τους και τυφλή υπακοή στο πρόσωπό τους, έχοντας βέβαια, τις περισσότερες φορές, καλό κίνητρο. Ο τρόπος όμως που εκφράζουν την απαίτηση αυτή είναι αυταρχικός και βίαιος.

ε) Πολλά λάθη γίνονται από τους γονείς ανάλογα με τη σειρά της γέννησης των παιδιών. Κυρίως στο πρωτότοκο παιδί, κάνουν οι γονείς τα περισσότερα λάθη, από άγνοια και από έλλειψη εμπειρίας. Οι γονείς φτάνουν σε υπερβολές και παραφέρονται, όσον αφορά την διαπαιδαγώγησή του. Με την γέννηση των άλλων παιδιών, οι γονείς κάνουν συγκρίσεις με το πρωτότοκο και ίσως να αδιαφορήσουν και να το παραμερίσουν με τον ερχομό του δεύτερου παιδιού, δίνοντας περισσότερη προσοχή στο νέο μέλος της οικογένειας.

Στο τελευταίο παιδί, οι φροντίδες και η προσοχή που του δίνουν είναι μερικές φορές υπερβολικές και καταπιεστικές με αποτέλεσμα το παιδί να εξαρτάται αποκλειστικά από τους γονείς, να μην έχει δική του πρωτοβουλία και γνώμη, να μην είναι αυτόνομο και να νιώθει καταπίεση και ασφυκτική αγάπη. Τα μεγαλύτερα αδέρφια του, βλέποντας την ιδιαίτερη προσοχή και αγάπη που του δείχνουν οι γονείς, υπάρχει περίπτωση να ζηλέψουν και να του κρατήσουν κακία, μιας και συγκεντρώνει όλα τα προνόμια των γονιών του.

Το μεσαίο παιδί, συγκεντρώνει τα λιγότερα προνόμια και τη λιγότερη προσοχή των γονιών και ίσως και κάποια αδιαφορία εκ μέρους τους μιας και αφιερώνουν την περισσότερη φροντίδα τους στο τελευταίο παιδί τους.

Το μοναχοπαίδι, αν και έχει την αποκλειστική φροντίδα και μέριμνα των γονιών του, μιας και μεγαλώνει σε κλίμα υπερπροστατευτικό και σε περιβάλλον μεγάλων, νιώθει ανασφάλεια στην επαφή του με τα άλλα παιδιά, γίνεται απαιτητικό, ανυπόμονο και επίμονο στις απαιτήσεις του, τις οποίες συνήθως τις πραγματοποιούν οι γονείς του και δυσκολεύεται στις σχέσεις του, μιας και έχει μάθει να τα έχει όλα δικά του και δεν γνωρίζει την άρνηση. Οι γονείς για να αποφύγουν την διαμόρφωση ενός δύστροπου χαρακτήρα και την προσκόλληση μαζί τους, πρέπει να το προτρέπουν να κάνει παρέα και με άλλα παιδιά, να μην είναι συνέχεια μαζί τους, να μην του δείχνουν υπερβολική αδυναμία και αφοσίωση και καλό θα ήταν να το πηγαιναν στο νηπιαγωγείο, για να έρθει σε επαφή με άλλα παιδιά και να κοινωνικοποιηθεί σωστά.

στ) Τέλος, θα πρέπει να αναφερθούν συνοπτικά κάποια σημαντικά λάθη που κάνουν οι γονείς:

- Δε σέβονται την προσωπικότητα του παιδιού και το θεωρούν ως κτήμα τους.
- Τρομοκράτηση με σωματικές ποινές και ψυχολογική βία.
- Υπερβολική επίβλεψη και αφαίρεση δικαιωμάτων με αποτέλεσμα το παιδί να νιώθει ανίκανο να κάνει οτιδήποτε.
- Συνεχής γκρίνια, μαλώματα και τιμωρίες για μη ουσιαστικά προβλήματα, με παράλληλη ταπείνωση του εγωισμού του παιδιού.
- Αδιαφορία και έλλειψη τρυφερότητας και αγάπης.
- Δημιουργία καταστάσεων που ευνοούν την ανισότητα των δύο φύλων.

13. Τύποι Γονιών

Όπως είναι φυσικό όλοι οι γονείς δεν έχουν την ίδια στάση προς τα παιδιά τους ούτε έχουν την ίδια αντιμετώπιση στα προβλήματα της αγωγής τους, και αυτή η συμπεριφορά, εξαρτάται από τον τρόπο που έχουν μεγαλώσει οι ίδιοι, τι είδους αγωγή έχουν πάρει από τους δικούς τους γονείς, από το περιβάλλον που έχουν ζήσει και μεγαλώσει και από την προσωπικότητα και τον χαρακτήρα τους.

Όσοι κανόνες κι αν υπάρξουν ή γραφούν σε βιβλία για τον τρόπο που πρέπει να διαπαιδαγωγούν οι γονείς τα παιδιά τους, η κάθε μητέρα και ο κάθε πατέρας θα σταθεί με μοναδικό και ανεπανάληπτο τρόπο στις διάφορες στιγμές της ανάπτυξης του παιδιού.

Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν κάποια εσωτερικά χαρακτηριστικά στην προσωπικότητα του κάθε ατόμου που καθορίζουν την συμπεριφορά των γονιών και

διαμορφώνουν τον τύπο τους.

Παρακάτω θα εξετάσουμε κάποιους συγκεκριμένους τύπους γονιών, οι οποίοι διαπαιδαγωγούν τα παιδιά τους ανάλογα με τον χαρακτήρα τους.

13.1. Αυστηροί γονείς.

Αυστηροί είναι οι γονείς οι οποίοι δεν είναι ήπιοι στις κρίσεις τους για την συμπεριφορά των άλλων και ιδιαίτερα των παιδιών τους. Χαρακτηρίζονται από υπερβολικό συναίσθημα αγάπης και φροντίδας για τα παιδιά, αλλά και από άγχος για την εικόνα που θέλουν να δείχνει η οικογένειά τους στην κοινωνία. Όλα αυτά τα αισθήματα προσπαθούν να τα κρύψουν επιμελώς πίσω από την αυστηρότητά τους.

Αναμένουν πάντα την τέλεια συμπεριφορά και την πρωτιά σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής στους οποίους επιδίδονται τα παιδιά. Για να πετύχουν τους παραπάνω στόχους, είναι πολλές φορές αμείλικτοι στις τιμωρίες, περιορίζοντας τις ελευθερίες των παιδιών, θέλουν να χαράζουν και να διαμορφώνουν την πορεία στις οποιεσδήποτε επιλογές των παιδιών και γενικά, γίνονται απαιτητικοί, υπερβολικοί και ανυποχώρητοι.

Παλιότερα, η αυστηρότητα των γονιών, ήταν συνυφασμένη κυρίως με τη σωματική βία. Τα τελευταία χρόνια, στη νεότερη δηλαδή γενιά, έχει περιοριστεί η σωματική βία αλλά ασκείται κυρίως η ψυχολογική πίεση.

13.2. Επιεικείς γονείς.

Είναι οι γονείς που είναι ήπιοι και συγκαταβατικοί στις κρίσεις τους. Είναι αντίθετοι των αυστηρών γονιών. Συγχωρούν εύκολα τα παιδιά τους, όταν σφάλουν και προσπαθούν να τα καταλαβαίνουν και να έχουν καλή επαφή μαζί τους.

Και αυτοί οι γονείς, όπως οι αυστηροί παρακινούνται από την υπερβολική τους αγάπη για τα παιδιά. Η διαφορά έγκειται στο ότι οι αυστηροί γονείς προσπαθούν να την κρύψουν όσο πιο καλά μπορούν, ενώ οι επιεικείς γονείς την διαλαλούν με τις πράξεις τους και την προσφέρουν απλόχερα στα παιδιά τους, χωρίς να τα τιμωρούν και να τα πικραίνουν καθόλου. Αυτού του είδους οι γονείς έχουν δώσει την εντύπωση στα παιδιά τους ότι ζουν σε ένα τέλειο και ονειρικό κόσμο, όπου όλα μπορούν να συγχωρεθούν. Γι'

αυτό κι έχουν χαρακτηριστεί αρνητικά από τους ψυχολόγους, γιατί παραχαϊδεύοντας τα παιδιά, τα βλάπτουν αντί να τα ωφελούν.

13.3. Απόντες γονείς.

Απόντες, χαρακτηρίζονται οι γονείς που είναι αμέτοχοι στις υποχρεώσεις τους προς την οικογένεια και τα παιδιά. Όταν μιλάμε για απουσία κυρίως αναφερόμαστε στη απουσία του πατέρα. Η απουσία αυτή χωρίζεται σε δύο μορφές: στην φυσική και στην ψυχολογική απουσία.

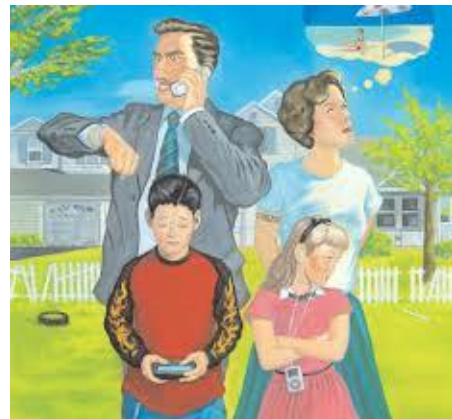
i) Φυσική απουσία έχουμε μικρής και μεγάλης διάρκειας. Μικρής διάρκειας είναι η απουσία κατά την οποία ο πατέρας λείπει καθημερινά από το σπίτι για πολλές ώρες εξαιτίας της εργασίας του.

Μεγάλης διάρκειας είναι η απουσία κατά την οποία ο πατέρας λείπει από το σπίτι για εβδομάδες ή μήνες εξ αιτίας της δουλειάς του ή λόγω θανάτου ή χωρισμού. Η μητέρα σ' αυτές τις περιπτώσεις αναγκάζεται να παίξει διπλό ρόλο, με όλες τις αρνητικές συνέπειες που είναι συνυφασμένες με αυτή την κατάσταση, γιατί επηρεάζεται άμεσα η νοητική, συναισθηματική και ηθική ανάπτυξη του παιδιού.

ii) Ψυχολογική απουσία έχουμε όταν οι γονείς είναι σωματικά στο χώρο του σπιτιού, όμως πνευματικά και ψυχικά δεν ενδιαφέρονται για τα παιδιά τους. Είναι τόσο απορροφημένοι από τα δικά τους προβλήματα ή δεν έχουν διάθεση να ασχοληθούν με τίποτα ούτε και με την αγωγή των παιδιών τους. Η συνεισφορά τους, αρκείται στην παροχή υλικών αγαθών. Τα παιδιά παίρνουν αρνητικά μηνύματα για τη στάση που θα κρατήσουν στα δικά τους παιδιά. Συγκρούσεις, αντιθέσεις και κυρίως απομόνωση είναι τα κύρια χαρακτηριστικά που βιώνουν τα συγκεκριμένα παιδιά.

13.4. Πατρικός Τύπος

Αναφέρεται αποκλειστικά στον πατέρα. Αγαπάει και σέβεται τα παιδιά, προσπαθεί να τα καταλάβει, τα βοηθά όποτε έχουν ανάγκη και τους δίνει τη ευκαιρία και την ελευθερία να εκφραστούν.

Έχει ιδιαίτερα ανεπτυγμένο το πατρικό αίσθημα, κρατώντας πάντα μια σχετική απόσταση, ώστε τα παιδιά να μην ξεχνούν ότι πάνω απ' όλα είναι ο πατέρας τους.

Είναι ο τύπος που τα παιδιά μπορούν να βασιστούν, να συζητούν τα προβλήματά τους, αλλά του είναι δύσκολο να παίξει μαζί τους, ή να διασκεδάσει γιατί το θεωρεί ως

καθήκον της μητέρας.

13.5. Πατριαρχικός Τύπος

Κι αυτό το χαρακτηριστικό αναφέρεται κυρίως στον πατέρα. Θεωρεί τον εαυτό του ως αρχηγό και εξουσιαστή, έχει δύναμη και εξουσιάζει τα παιδιά να εφαρμόζουν ότι διατάζει αυτός. Πιέζει τα παιδιά, -ακόμα και με σωματική βία- να δεχθούν τις απόψεις του, χωρίς συζητήσεις αλλά γιατί έτσι θέλει και έτσι είναι το σωστό (για τον ίδιο).

Η στάση αυτή έχει ως αποτέλεσμα τα παιδιά να φοβούνται τον πατέρα, να μην υπάρχει ουσιαστική επαφή και διάλογος, να μην μπορούν να πάρουν πρωτοβουλίες, να γίνονται υποτελή, εξαρτημένα και να καταπιέζονται. Επίσης δεν μπορούν να αναπτύξουν συζήτηση με ολοκληρωμένα επιχειρήματα, μιας και δεν έχουν το σωστό πρότυπο.

13.6. Δημοκρατικοί Γονείς

Είναι αντίθετοι των αυταρχικών γονιών. Προσπαθούν πάντα να αποδίδουν δικαιοσύνη και ισομερή αγάπη προς όλα τα παιδιά τους. Είναι δημοκρατικοί και στην μεταξύ τους σχέση ως ανδρόγυνο και έχουν μοιράσει ισότιμα τους ρόλους τους στην οικογένεια. Όταν βλέπουν κάποιο λάθος ή παράπτωμα των παιδιών το συζητάνε μαζί τους και τους δίνουν την ευκαιρία να το επανορθώσουν. Πιστεύουν στην θετική επίδραση του διαλόγου και της συζήτησης, γιατί βοηθάει στην διαμόρφωση ισορροπημένων και ολοκληρωμένων χαρακτήρων. Είναι φιλελεύθεροι στις απόψεις τους

και με τον ίδιο τρόπο ανατρέφουν τα παιδιά τους.

13.7. Ιδανικοί Γονείς

Είναι αρκετά δύσκολο και σχετικό να χαρακτηρίσουμε έναν γονιό ως ιδανικό, μιας και οι γονείς είναι και αυτοί άνθρωποι και είναι φυσικό να κάνουν λάθη στην αγωγή των παιδιών. Εξ άλλου η έννοια του ιδανικού δεν είναι σταθερή και απόλυτη, αλλά είναι σχετική και διαφοροποιείται από άνθρωπο σε άνθρωπο. Παρά ταύτα, υπάρχουν κάποια στοιχεία που ενδεχομένως κάνουν έναν γονιό, "ιδανικό".

Οι γονείς αυτοί πιστεύουν ότι η μητρότητα και η πατρότητα δεν είναι ένα απλό

βιολογικό γεγονός αλλά είναι κυρίως κοινωνικό και ψυχολογικό. Δεν θεωρούν τα παιδιά ως κτήμα τους, αλλά σαν ξεχωριστές προσωπικότητες και πιστεύουν ότι μπορούν να διδαχθούν από αυτά.

Ο ιδανικός γονιός είναι ο φίλος για τα παιδιά, το πρότυπο, ο παιδαγωγός, ο προστάτης, ο τροφέας, αλλά κυρίως είναι αυτός που τα παιδιά μπορούν να στηριχτούν πάνω του και να υπολογίζουν στη βοήθειά του.

Αγαπά και καταλαβαίνει, γνωρίζει τις ικανότητες και τις ανάγκες των παιδιών, τα οποία δεν θέλει να τελειοποιήσει αλλά να τα βοηθήσει να μην επαναλάβουν τα ίδια λάθη.

Οι γονείς αυτοί, έχουν ως αρχή τους το εξής γνωμικό: " Τα παιδιά σας δεν είναι παιδιά σας. Έρχονται στη ζωή με τη βοήθειά σας, αλλά όχι από εσάς. Δεν ανήκουν σε σας. Μη γυρεύετε να σας μοιάσουν."

14. Καινοτομίες στο ρόλο των γονιών

Σε πολλές χώρες έχουν θεσμοθετηθεί νόμοι, οι οποίοι συμβάλλουν θετικά στην περισσότερη επαφή των γονιών με το παιδί και αφορούν κυρίως τους εργαζόμενους γονείς, οι οποίοι εξ αιτίας της ώρας που απουσιάζουν από το σπίτι δεν μπορούν να ασχοληθούν αποκλειστικά με τα παιδιά και αν θελήσουν να ασχοληθούν τα παιδιά με αυτούς τους βρίσκουν αδιάφορους και κουρασμένους.

Ας δούμε λοιπόν, κάποιες καινοτομίες που ευνοούν τους γονείς που αναγκάζονται να μένουν πολλές ώρες εκτός σπιτιού.

14.1. Άδεια γονεϊκότητας

Σε κάποιες χώρες, όπως στην Σουηδία και στην Αμερική, όταν οι γονείς αποκτούν παιδί, παίρνουν και οι δύο άδεια από την εργασία τους, για να τους δοθεί η ευκαιρία να γνωρίσουν το νεογέννητο και να ασχοληθούν περισσότερες ώρες μαζί του. Με την άδεια πατρότητας, ο πατέρας εκτός του ότι γνωρίζει το παιδί στα αρχικά στάδια της ζωής του, πράγμα που είναι σημαντικό για τις μετέπειτα σχέσεις τους, ταυτόχρονα φροντίζει και ξεκουράζει την σύζυγό του η οποία αναρρώνει.

14.2. Διαφορετικές ώρες απασχόλησης των γονιών έξω από το σπίτι

Από πολλά νέα εργαζόμενα ζευγάρια έχει βρεθεί μια λύση, ώστε τα παιδιά να μην μένουν χωρίς την παρουσία του ενός από τους γονείς, δηλαδή, έχουν αποφασίσει να δουλεύουν διαφορετικές ώρες, ώστε να βρίσκονται τότε ο ένας και τότε ο άλλος στο σπίτι και έτσι τα παιδιά να μην μένουν μόνο τους. Η καινοτομία αυτή δίνει την ευκαιρία στους εργαζόμενους γονείς να ασχοληθούν περισσότερο με τα παιδιά τους, να παίξουν μαζί τους, να συζητήσουν, να βγουν για διασκέδαση. Αλλά και τα παιδιά ευχαριστιούνται με το να βλέπουν ότι οι γονείς τους ασχολούνται μαζί τους καθημερινά και όχι μόνο το Σαββατοκύριακο.

14.3. Καταμερισμός εργασιών στο σπίτι

Σωστό είναι οι εργασίες και οι ρόλοι να μοιράζονται ισόνομα και ισότιμα ανάμεσα στο ζευγάρι, ώστε και η εργαζόμενη μητέρα να έχει βοήθεια στις οικιακές δουλειές, αλλά και ο πατέρας να ασχολείται περισσότερο με την αγωγή των παιδιών του.

Ιδιαίτερα σημαντικό είναι το εξής: Τα παιδιά, βλέποντας την αρμονική συνεργασία, την αλληλοϋποστήριξη και τον ισότιμο καταμερισμό των εργασιών ανάμεσα στους γονείς, μαθαίνουν την αλληλεγγύη, την συνεργασία, δεν ξεχωρίζουν τις δουλειές σε αντρικές και γυναικείες, αρχίζουν από μικρή ηλικία να πιστεύουν στην ισότητα των φύλων και μεγαλώνουν με πρότυπα συνεργασίας και αλληλοκατανόησης.

14.4. Φροντίδα μητέρας και νεογνού.

Ο ρόλος του πατέρα μόλις γεννήσει η γυναίκα του, είναι σημαντικός και καθοριστικός για τις μετέπειτα σχέσεις του με το παιδί. Θεωρείται ξεπερασμένη πια η άποψη ότι ο άντρας μένει αμέτοχος στον τοκετό και την αγωγή του παιδιού.

Ήδη πολλοί πατέρες, παίρνουν μαθήματα τοκετού, συμπαραστέκονται στις συζύγους τους, είναι μέσα στο χειρουργείο όταν γεννάει η γυναίκα και τώρα τελευταία αρκετοί είναι αυτοί που έχουν βοηθήσει στην γέννηση του παιδιού τους.

Έχει παρατηρηθεί, πως όσο περισσότερο οι γονείς αγαπούν τον γάμο τους, όσο πιο πολύ αγαπιούνται οι ίδιοι και νιώθουν ευτυχημένοι, τόσο πιο αρμονικά αναπτύσσεται το παιδί και τόσο πιο φυσιολογική είναι η διαπαιδαγώγηση του. Ο πατέρας που ασχολείται, φροντίζει και συζητάει με το παιδί, το βοηθάει πολύ στην μετέπειτα κοινωνικοποίησή του και στην ανάπτυξη των πνευματικών ιδιοτήτων του και από την άλλη δένεται ψυχικά πιο πολύ με την σύζυγό του.

14.5. Μερική απασχόληση για τους γονείς.

Σε μερικά κράτη έχουν ψηφιστεί νόμοι οι οποίοι υποχρεώνουν τους εργοδότες να μειώνουν το ωράριο των εργαζομένων συζύγων όταν αποκτούν παιδί, ώστε να γυρνούν νωρίτερα σπίτι, να ασχολούνται πιο πολύ χρόνο με τα παιδιά, ώστε να μη δημιουργείται αποξένωση μεταξύ γονιών και παιδιών.

Η καινοτομία αυτή δημιούργησε καλύτερες προϋποθέσεις για καλύτερη επαφή και ουσιαστικό δέσιμο των εργαζόμενων γονιών με το παιδί.

Επίλογος

Τελειώνοντας παραθέτουμε ένα απόσπασμα από τον Khalid Gibran:

"Τα παιδιά σου δεν είναι τα δικά σου παιδιά. Είναι οι γιοί και οι κόρες της νοσταλγίας της ζωής για την ζωή.

Έρχονται μέσα από σένα, αλλά όχι για σένα και αν και είναι δικά σου, δεν σου ανήκουν. Μπορείς να τους δώσεις την αγάπη, όχι τις σκέψεις σου, γιατί έχουν τις δικές τους. Μπορείς να προσπαθήσεις να είσαι όμοιος με αυτά, αλλά μην επιδιώξεις να τα κάνεις όμοια με σένα. Γιατί η ζωή δεν πηγαίνει πίσω. Είσαι το τόξο που θα εκτοξευθούν σαν ζωντανά βέλη τα παιδιά σου".

Είναι βέβαιο, πως αν κάθε γονιός είχε ως παράδειγμα για την αγωγή των παιδιών του το παραπάνω απόσπασμα, θα είχαν αποφευχθεί πολλά προβλήματα στις μεταξύ τους σχέσεις, είτε απλά, όπως καυγάδες και προστριβές, είτε και πιο πολύπλοκα όπως είναι τα ψυχολογικά τραύματα.

Οι γονείς πρέπει πάντα να έχουν υπ' όψιν τους ότι τα παιδιά έχουν δική τους προσωπικότητα, δικές τους απόψεις και ιδέες και υποχρέωσή τους είναι να τους δίνουν την ανάλογη ελευθερία και πρωτοβουλία για να εκφράζονται.

Τα παιδιά δεν είναι μικρογραφία των μεγάλων κι έτσι πρέπει να αντιμετωπίζονται, με σεβασμό και με την ανάλογη προσοχή από τους μεγάλους, βοηθώντας τα να αναπτυχθούν ομαλά μέσα σε κλίμα μιας ήρεμης και ευτυχισμένης οικογενειακής ατμόσφαιρας, όπου επικρατεί η αγάπη, η συνεργασία, η ομόνοια και ο διάλογος.

Και για να συνοψίσουμε, θα διακρίναμε τις υποχρεώσεις των γονιών προς τα παιδιά τους στα παρακάτω:

- Να παίρνουν τις σωστές αποφάσεις για τα παιδιά, οι οποίες πάντα θα βασίζονται

στις επιθυμίες και στις ανάγκες των παιδιών.

- Να αντιμετωπίζουν σωστά τους κοινωνικούς θεσμούς που αφορούν το παιδί.
- Να διατηρούν αρμονική σχέση με το παιδί, σε όλες τις περιόδους της ηλικίας του.
- Να παροτρύνουν το παιδί να αποκτήσει ενδιαφέροντα που ταιριάζουν στην προσωπικότητά του και που ευνοούν την κοινωνικοποίησή του.

Βιβλιογραφία & Πηγές Πληροφοριών

<http://gestu.sch.gr/Galanis/koinwnikopoihsh%20-%201.pdf>

<http://www.mychild.gr/75>

<http://paroutsas.jmc.gr/family/start.htm>

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-C109/67/540,1953/>